СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум 1964 оной февралиин 10-да Кремлиин Ехэ Ордон соо нээгдээ.

«Хүдөө ажахын продукци түргэнөөр элбэгжүүлхын тулада үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэһэнэй, газар уһалалгые үргэдхэн һайжаруулһанай, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожоруулһанай, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй үндэһөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай» асуудалые Пленум зүбшэн хэлсэжэ байна.

Энэ асуудалаар СССР-эй Хүдөө ажахын министр нүхэр И. П. Воловченко элидхэл хээ.

Удаань «Союзсельхозтехника» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ нүхэр А. А. Ежевскиин нэмэлтэ элидхэлые КПСС-эй ЦК-гай Пленум шагнаһан байна.

СССР-эй уһалагдадаг газар тарялангай болон уһанай ажахын талаар гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Е. Е. Алексеевскиин, союзна республиканuудай хүдөө ажахын министрнүүдэй гү, али хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрнүүдэй нэмэлтэ элидхэлнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Пленум мүн лэ шагнаха байна.

Союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудай хоёрдохи секретарьнууд, Центральна Комитедэй составта ородоггүй партиин крайкомуудай, обкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд, союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-гай секретарьнууд—хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар бюронуудай түрүүлэгшэнэр, партиин крайкомуудай, обкомуудай хүдөө ажахын асуудалнуудые эрхилдэг секретарьнууд, союзна республиканuудай партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай хүдөө ажахын таһагуудые даагшанар, партиин окружкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай секретарьнууд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй начальнигууд, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, хүдөө ажахын талаар союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, союзна республиканuудай барилгын министрнүүд, барилгын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, союзна республиканuудай комсомолой ЦК-нуудай секретарьнууд, профсоюзуудай ЦК-нуудай түрүүлэгшэнэр, союзна, автономно республиканuудай хүдөө ажахын, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ, мүн уһанай ажахын министрнүүд, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ, мүн уһанай ажахын талаар хизаарай, областной управленинүүдэй начальнигууд, газар уһалалгын томо түхеэрэлгэнүүдэй барилгын хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудай директорнүүд, конструкторска бюронуудай начальнигууд, машина туршалгын станцинуудай хүтэлбэрилэгшэд, колхоз, совхозуудай, мүн колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй, туршалгын станцинуудай мэргэжэлтэд, зарим колхозуудай түрүүлэгшэнэр, зарим совхозуудай директорнүүд, хүдөө ажахын түрүүшүүл, колхоз, совхозуудай парторганизацинуудай секретарьнууд, хүдөө ажахын талаар хүдэлмэрилдэг эрдэмтэд, хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын томо эмхи зургаануудай болон һуралсалай газарнуудай директорнүүд, «Сельхозтехникын» республиканска, хизаарай, областной нэгэдэлнүүдэй түрүүлэгшэнэр, СССР-эй, РСФСР-эй министрнүүд, комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, түбэй организацинуудай, эмхинүүд болон зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, СССР-эй Госпланай, СССР-эй Госстройн, СССР-эй Совнархозой управленинүүдэй, нефть шанаржуулдаг болон нефтехимическэ промышленностиин гүрэнэй комитедэй, химическэ промышленностиин, гүрэнэй комитедэй автотракторна, хүдөө ажахын машина бүтээлгын гүрэнэй комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлэдхэлэй талаар гүрэнэй комитедэй, Хүдөө ажахын министерствын, СССР-эй уһалагдадаг газар тарялангай болон уһанай ажахын талаар гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй, «Союзсельхозтехникын» хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой партийно-политическэ хүдэлмэрилэгшэд, түбэй газетэ, журналнуудай редакторнууд, КПСС-эй ЦК-гай аппарадай, СССР-эй болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсахын тулада уригдаһан байна.

Уһалагдадаг газар тарялан ба уһанай ажахы эрхилхэ талаар СССР-эй гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Е. Е. Алексеевский, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, РСФСР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министр нүхэр Л. И. Максимов гэгшэд үдэшын заседани дээрэ нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 35 (10403) | 1964 оной февралиин 11, вторник | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедтэ

Краснодарай хизаарай колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын зүйлнүүдые болбосоруулха промышленностиин болон барилгын хүдэлмэришэдэй социалис уялганууд тухай

Краснодарай хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ ороохо таряа худалдаха уялгануудаа үнгэрэгшэ жэлдэ амжалтатайгаар дүүргээ гээд КПСС-эй Центральна Комитет тэмдэглэнэ. Кубаниин колхоз, совхозууд Эхэ орондоо 202 миллион пүүд таряа үгэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бодото хэрэгүүдээрээ харюусан, Кубаниин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө үедэ хүдөө ажахыда хими үргэнөөр хэрэглэхэ, газарые зүбөөр ашаглан хэрэглэхэ ехэ программа зохёогоод, тэрэнээ бэелүүлжэ, үйлэдбэридэ эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл сэхэ шууд нэбтэрүүлнэ. Эдэнэр 1964 ондо ороохо таряа бури ехээр ургуулан абажа, гүрэндэ 230—250 миллион пүүд таряа худалдаха, гадна саахарай свёкло, наран сэсэг, овощ, виноград, элдэб фрукт гүрэндэ ехээр худалдаха уялга абаа. Колхоз, совхозууд мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абадаг боложо, 1964 ондо 417 мянган тонно мяха, 770 мянган тонно һү, 406 миллион үндэгэ, 4770 тонно ноохо гүрэндэ худалдахаар шиидэбэ.

Хизаарай эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, хүдөөгэй барилгашад баһал ехэ уялгануудые абаһан байна.

Кубаниин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүдөө ажахын зүйлнүүдые болбосоруулха промышленностиин, барилгын хүдэлмэрилэгшэд ороной хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаба. Тиихэдээ ороохо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг, бэлдэдэг болохо, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсохые бүгэнэр уряалһан байна.

1964 ондо хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха, гүрэнэй түсэбүүдые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ уялга абаһан, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ бүгэдэ арадай мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалһан Краснодарай хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, эдеэ хоолой промышленностиин болон барилгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые КПСС-эй ЦК һайшаана.

Союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-гай, КПСС-эй крайкомуудай, обкомуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай, партийна, комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй Кубаниин ажалшадай үүсхэлые хаа хаанагүй дэмжэхыень дурадхаха. Тиигээд колхоз, совхоз бүхэндэ, хүдөө ажахын зүйлнүүдые болбосоруулха промышленностиин предприятинуудта хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха, бэлдэхэ, 1964 оной түсэбөөр хараалагдаһан даабаринуудые уридшалан дүүргэхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ шухала болоно.

Социалис мүрысөөнэй ябасые хэблэлдэ, радиогоор, телевиденеэр үргэнөөр харуулха. Мүн ажалай баатаршалга олоороо гаргаха һургуули болоһон коммунис ажалай түлөө хүдөө нютагуудта дэлгэрһэн патриотическа хүдэлөөе хэблэлдэ, радиогоор, телевиденеэр харуулха шухала.

Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, бүхы ажалшад Кубаниин ажалшадай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, колхоз, совхоз бүхэнэй арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ, хүдөө ажахые бүри ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые бүри ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха мүрысөөндэ бодохо, нигэжэ манай оронд коммунизм байгуулха бүгэдэ арадай тэмсэлдэ ёһотой хубитаяа оруулха байха гээд КПСС-эй Центральна Комитет найдана.

* * *

КУБАНИИН ТАРЯАШАДАЙ ГАЙХАМШАГ ҮҮСХЭЛЫЕ БҮГЭДӨӨРЭН ДЭМЖЭЕ!

Краснодарай хизаарай колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын зүйлнүүдые болбосоруулха промышленностиин болон барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Коммунизм байгуулха талаар КПСС-эй XXII съездын хараалһан асари ехэ түсэбүүдые Коммунис партиин хүтэлбэреэр совет арад амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Социалис промышленность ехээр ургана, хүдөө ажахы шууд түргөөр хүгжэнэ.

Бүхы совет арад шэнги Кубаниин ажалшад шэн зоригтойгоор ажаллажа, коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөрынгөө эрхим туһа нэмэри оруулһаар. Хизаарай колхоз, совхозууд 1963 ондо 202 миллион пүүд, 1953 онойхидо орходоо хоёр дахин, хараалагдаһан түсэбтэ орходоо 52 миллион пүүдээр ехэ ороохо таряа 1963 ондо гүрэндэ худалдаа. Тэрээнһээ гадна, 3.328 мянган тонно саахарай свёкло, 381,1 мянган тонно наран сэсэг, 297,1 мянган тонно овощ, 119 мянган тонно үрэ жэмэс, 239,2 мянган тонно виноград, 257,6 мянган тонно мяха, 656,4 мянган тонно һү үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ худалдаа. Эдэ продуктнууд 1962 онойхидо орходоо ехээр гүрэндэ худалдагдаһан байна.

Хизаарай эдеэ хоолой промышленность хүдөө ажахын зүйлнүүдые амжалтатайгаар буйлуулан болбосоруулжа, түсэбһөө гадуур 52 миллион түхэригэй продуктнуудые үгөө. Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын ашаа шэрэхэ даалгабаряа 40 процентээр дүүлэн дүүргэээ.

Эдэ амжалтанууд хүдөө ажахын болон промышленностиин хэдэн зуу мянган хүдэлмэришэд, колхознигууд болон мэргэжэлтэдэй оролдосотой ажалай дүн, партийна организацинуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй, советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн болоно.

Зүгөөр хизаарай колхоз, совхозуудта бүри ехэ үрэ дүн туйлаха баян арга боломжонууд бии. Эдэ арга боломжонуудые ашаглаха зам бүхы арадай ажахыда хими нэбтэрүүлхэ программа хараалһан КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүд соо заагдаһанхай. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр эрхилхыень, газарай гектар бүхэниие эрхимээр ашаглахыень, эрдэм ухаанай туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхыень, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые зэзн ёһоор хэрэглэхыень, уһалагдадаг газар тарялан али болохоор хүгжөөхыень хүдөөгэй ажалшадые парти уряалһан байна.

Краснодарай хизаарай коммунис ажалай ударнигуудай нэгэдэхи съездэ нүхэр Н. С. Хрущевой эльгээһэн амаршалгые Кубаниин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Ажалай баатаршалга олоороо гаргаха ёһотойл һургуули болоһон патриотическа хүдэлөөндэ энэ бэшэг соо үндэр сэгнэлтэ үгтэһэн байха юм.

Кубаниин ажалшад КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумдэ бэлэдхэжэ байхадаа, 1964 ондо ороохо таряа, техническэ ургамал, мяха, һү болон бусад продукциие бүри элбэгээр абахын, ороной эдеэ хоолой фонддо кубаниинхидай улам ехээр туһа нэмэри оруулхын тулада колхоз, совхоз бүхэнэй арга боломжые бүри хүсэд дүүрэнээр ашаглаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа бүри элбэгээр абахын, гүрэндэ ехээр худалдахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсохо зуураа, Краснодарай хизаарай колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын зүйлнүүдые болбосоруулха промышленностиин болон барилгын хүдэлмэрилэгшэд доро дурсагдаһан уялгануудые абаба.

Газар тарялангай талаар: газар тарялан бүри болбосон ёһоор эрхилһэнэй, үтэгжүүлгэ хэрэглэһэнэй, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар 1964 ондо бүхы хүдөө ажахын тарилгануудай ургасые дээшэлүүлхэ, намарай шэниисын гектар бүриһөө 30 центнерһээ бага бэшэ ороохо, үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ зорюулагдаха кукурузын тарилгаһаа — 40, рисэй—45 центнер ороохо, наран сэсэгэй үрэһэ — 18—20 центнер, саахарай свёкло,—260 центнер, овощ — 110—120 центнер, уһалагдадаг участотта — 250 центнерһээ бага бэшые абаха. Тэрэшэлэн тэжээлэй ургамалнуудай, виноградай, үрэ жэмэсэй, клещевинын, тамхинай, улһанай, эфиротоһоной ургамалай, сайн набшаһанай болон бусадай үндэр ургаса абаха.

Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ, нүхэр Н. С. Хрущев кубанайхид намарай шэниисын, кукурузын болон рисэй ургасые дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжотой гэжэ заагаад, ойрын жэлнүүдтэ ороохото тарянай гектар бүриһөө 45—50 центнер ургаса хуряажа абаха, гүрэндэ 400—450 миллион пүүд ороохо таряа жэл бүри худалдаха зорилго тэдэнэй үмэнэ табяа һэн.

Нүхэр Н. С. Хрущевой эдэ заабаринуудые бэелүүлэн, хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ороохо таряа абалгые бүри 1964 ондо 400—430 миллион пүүд хүрэтэр дээшэлүүлхэ, 230—250 миллион пүүд хүрэтэр таряа гүрэндэ худалдаха байна. Ороохо таряа бүхы дээрэнь хуряажа абалга ойрын жэлнүүдтэ 650—700 миллион, удаань нэгэ миллиард пүүд хүрэтэр дээшэлүүлэгдэхэ, жэл бүхэндэ 400—500 миллион хүрэтэр пүүд таряан гүрэндэ худалдагдаха байна.

Мүнөө жэлдэ бүри үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ хизаарай олон үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд шиидэнхэй. Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин ажахынууд ороохото тарянһаа дунда зэргээр гектар бүриин 39 центнер хүрэтэр намарай шэниисын—40 центнер хүрэтэр ургаса абаха; Ново-Кубанска үйлэдбэриин управлениин—намарай шэниисын гектар бүриһөө 38 центнер ургаса абаха гэжэ харааланхай. Тимошевскэ үйлэдбэриин управлениин таряашад ороохото тарянай гектар бүриһөө 37 центнер, Кавказска — 36,5 центнер, Динскэ болон Лабинска — 35 центнер ургаса хуряаха уялгануудые абаа.

1964 ондо ороохо тарянһаа гад-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ ХЭГДЭЭ

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэл элдэ

Үбэлэй һаранuудта һү ехээр һааха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха үүсхэл гаргаһан Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай зарим фермэнүүд үнгэрэгшэ январь соо муу бэшээр хүдэлөө.

Һаяхан эндэхи үйлэдбэриин управлени болон хүдөөгэй парткомдо жэлэй эхинһээ хойшо фермэ, гүүртэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй январь һарын дүн гаргахадань, «Прибайкалец» колхозой Эрхэлигэй, Комлевско фермэнүүд, Ойморой совхозой 1—2-хи фермэнүүд шалгарба.

Тусхайлбал, «Прибайкалец» колхозой Эрхэлигэй, Комлевско фермэнүүд һү һааха, гүрэндэ худалдаха һарынгаа түсэб уридшалан, январиин 28-до дүүргээ юм. Эдэ хоёр фермэ жэлэй эхинһээ хойшо хамта 330 гаран центнер һү һаажа тушаагаа. Зарим түрүү һаалишадынь бүришье ехэ амжалта туйлаа. Колхоз соогоо, үйлэдбэриингөө управлени дотор мэдээжэ түрүү һаалишад Прасковья Спирина, Устинья Бородина, Ефросинья Кирикова, Анна Попова, Галина Спирина һү һааха һарынгаа түсэб 110—120 процент дүүргээ. Жэшээнь, Прасковья Спирина өөрынгөө даажа байдаг булэг үнеэдһээ һара соо 1600 килограмм һү һааха даабаритай аад, 1930 гаран килограмм һү абаһан байна.

Тиихэдэ Оймoрой совхозой хоёрдохи отделениин нэгэдэхи һаалиин фермэ (даагшань нүхэр Димов) энэ һарада 170 центнер һү абажа, 110 гаран центнерынь бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. Эндэхи түрүү һаалишад Екатерина Димова, Мария Духовникова, Александра Дружинина гэгшэд мүнөө үдэр соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 7—8 килограмм һү һаадаг болонхой.

Эдэ дурсагдаһан фермэ, гүүртэнүүд үбһэ тэжээлээр элбэг бэшэшье һаа, тэрэнээ тон зүбөөр буйлуулжа, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхээр, шадажа эдюулнэ. Тэндэ тэжээл буйлуулан бэлдэхэ түхеэрэлгэнүүд таһалгаряагүй хүдэлгэгдэнэ.

Иигээд февраль, март һарада тэдэнэр энэ амжалтаяа улам арьбадхан, һү һаалияа бүри дээшэлүүлхэ бэзэ гэжэ найдахаар байна.

Г. Хогоев,
«Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Һаалишадта—шан

«Коммунизм» колхозой (Зэдэ) хоёрдохи отделениин һаалишад үнгэрһэн жэлэйнгээ социалис уялга амжалтатайгаар дүүргээ юм. Жэшээлхэдэ, түрүү һаалишан Мария Ринчинова даажа абаһан 20 үнеэдһээ хамтадаа 42531 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2126 кг. һү һаажа, нёдондо управлени соогоо түрүү һуури эзэлээ. Эрхим үрэ дүн туйлаһантайнь дашарамдуулан мүнгэн шан барюулагдаа.

Һаалишад Д.-С. Цыдыпова, Ц.-Д. Гырылова баһал амжалта туйлаад, 2-дохи мүнгэн шанда хүртөө.

1964 ондо бүри ехэ амжалта туйлаха зорилготойгоор тус фермын малшад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршэтэйгээр хүдэлжэ оробо.

Д. ДОРЖИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводойхид январь һарынгаа даабари уридшалан дүүргээд, энэ һарын эхинһээ амжалтатайгаар ажаллажа, КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумые угтаба. Тус заводой коллектив мүнөө шэнэ түхэлэй электромотор үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Энэ хүдэлмэридэ слесарь-хабсаргагша Алексей Пантелеевич Торгашин шалгаран, үдэрэйнгөө даабари 130—140 процент хүрэтэр дүүргээ. Зураг дээрэ: А. П. Торгашин ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Манай арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада

Советскэ Союзай, Великобританиин хоорондо дипломатическа харилсаанай байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаанай түрүүлэгшэдэ

Кингсуэй-холл
ЛОНДОН

Хүндэтэ хаинар,

Советскэ Союзай болон Великобританиин хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 40 жэлэй ойе тэмдэглэхын тулада болоһон митингдэ хабаадагшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Великобританиин болон дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүдэлмэришэн, таряашанай социалис гүрэнэй хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоолго уласхоорондын тон шухала ушар боложо, олониитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ гол ёһоной шухала удха шанартай, зүб байһыень гэршэлжэ үгөө һэн.

Советско-британска харилсаан амгалан тайбан, мүн дайнайшье үедэ улам хүгжэһэн байха юм. Манай оронуудай арадууд дэлхэйн хоёрдохи дайнай шэрүүн шанга жэлнүүдтэ хамтынгаа дайсантай — гитлеровскэ Германитай суг ябажа тэмсэдэг байгаа гэжэ совет хүнүүд һайнаар һанажа ябадаг. Дайнай хойто тээхи үедэ хоёр ороной арадуудай болон бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ аша туһада Великобританиин Советскэ Союзай харилсаан хүгжөө.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалые хараадаа абан юу хэхэ шухала болоноб гэхэдэ, термоядерна хюдалгата дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие зайсуулха зорилгоор, шухала асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ хэрэгтэй.

Таанадта, бүхы британска арадта һайнине хүсэхыемни, манай арадуудай болон бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада советско-британска харилсаан саашадаа хүгжэг лэ гэжэ мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Хүндэлэгшэ **Н. Хрущев.**
1964 оной февралиин 7.

Наука, техникын талаар Ленинскэ шан олгохо комитедтэ

Наука, техникээр Ленинскэ шан олгохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй пленум февралиин 7—8-да боложо, СССР-эй Наукануудай академиин президент академик М. В. Келдыш түрүүлэгшээр һуугаа.

1964 ондо Ленинскэ шан олгохын тулада зуурилагдаһан бүхы хүдэлмэриие пленум зүбшэн хэлсэһэн байна.

Конкурсдо саашадаа хабаадалсаха эгээн эрхим зохёолнуудые комитедэй пленум һайшаагаа, спискэгүүдынь хэблэлдэ толилогдохо.

КУБАНИИН ТАРЯАШАДАЙ ГАЙХАМШАГ ҮҮСХЭЛЫЕ БҮГЭДООРЭН ДЭМЖЭЕ!

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

на, газар таряалантай бусад продуктнуудые абажа, бэлэдхэлгэ нилээд ехээр нэмэхэ юм. 6300—6500 мянган центнер саахарай свёкло, 430 мянган тонно наран сэсэг, 355 мянган нно овощ, 240 мянган тонно виноград, 125 мянган тонно үрэ жэмэс болон бусад олон продукци гүрэндэ худалдагдаха юм.

Хизаар дотор ороохо таряа бүри элбэгээр абаха хэрэгтэ намарай таряан, хамагай түрүүндэ намарай шэниисэ шиидхэхы удха шанартай. Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ шангай лауреат, академик П. П. Лукьяненкын бии болгоһон ургаса һайнтай «безостая-1» гэжэ сортын намарай шэниисэ бүгэдэ ниитын һайшаалда хүртэнхэй. Энэ ургаса ехэтэй шэниисын түрэл нютагынь болоһон Кубань тэрэнэй ургасын талаар ороной бүхы районуудта жэшээ харуулха байна.

1963 оной намарай үедэ газарай хүрьһэнэй шииг пойтоной дутамаг байһан дээрэһээ хизаарай хэдэ хэдэн ажахынуудта намарай таряан дутамагаар хүгжэжэ, үбэлые угтаһан дээрэһээ, нэмэлтэ харууһа хэрэглэхэ болоод байна. Үндэр баян ургаса лээ абахын тулада намарай шэниисын бүхы талмай дээрэ хабар эртэ, удаань хоолослохо үедэнь нэмэлтэ тэжээл тараагдаха байна. Намарайхиие хараада абабал, бүхы дээрээ шэниисын тарилгын гектар бүридэ 2,5—3,0 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаха юм.

Намарай шэниисын, ешмээнэй, кукурузын, рисэй, саахарай свеклын, наран сэсэгэй, бусад ургамалнуудай тарилгые нютаг нютагуудта тааруу, үндэр ургаса үгэдэг сортын үрэһөөр болон нэгэдэхи болон хоёрдохи үеын гибридүүдээр хэхэ зорилго Кубаниин таряашад өөһэдынгөө үмэнэ табинхай.

Кукуруза ургуулгада тусгаар анхарал хандуулагдаха. Эгээн лэ багаар хүсэ гаргашалаад, энэ таряанһаа үндэр баян ургаса абаха арга боломжо бии гэжэ хάруулжа үгэдэг һайн жэшээнүүд хизаар дотор бии. Социалис Ажалай Герой В. Я. Первицкиин толгойлдог оньһожоруулагдаһан звено үнгэрэгшэ жэлдэ 445 гектар талмай дээрэһээ гектар бүриин 52 центнер кукурузын ороо-һо хуряажа абаа. Нэгэ центнер орооһо абахын тулада хэгдэһэн сэхэ гаргаша 59 мүнгэн, 8,1 минутын турша соо ажал хэгдэһэн жэшээтэй болоо.

«Урупский» совхозой В. Н. Антохиной, Динскэ үйлэдбэриин управлениин «Путь к коммунизму» колхозой А. И. Слятинай, Адыгейскэ автономито областиин М. Н. Хамуковай болон С. Н. Гедугошевой оньһожоруулагдаһан звенонууд болон бусад кукурузын орооһо ехээр ургуулжа абаһан байха юм. Эдэнэрэй дүй дүршэлые хэрэглэн, Кубаниин кукурузашад 1964 ондо тарилгынгаа бүхы талмай дээрэ кукуруза шэнэ технологёор тариха байна.

Тимошевскэ үйлэдбэриин управлениин «Кубанец» совхоздо, Шовгеновскэ үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо уһалагдадаг участогуудта таригдаһан кукурузын гектар бүриһөө 79—80 центнер орооһон хуряажа абтаһан байгаа. Ажахы бүхэнэй хэрэглэжэ шадахаар юрын аргаар эндэ газараа уһалдаг байгаа бшуу. Эдэнэй жэшээгээр хизаарай бүхы колхоз, совхозуудта уһалагдадаг участогууд бии болгогдожо, тэдэнэй гектар бүриһөө кукурузын 80—100 центнер орооһон, 600—700 центнер эшэ набша ургуулан абтаха юм.

Хизаарай таряашад рис ургуултаар горитой дүршэлтэй болонхой. Красноармейскэ рис таридаг совхозой И. М. Чаупай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан звено 1963 ондо тарилгын гектар бүриһөө 66 центнер, «Славянский» совхозой М. Е. Барановагай звено 63 центнер, нүхэр Барановада даалгагдаһан участогай гектар бүриһөө 89,1 центнер рис хуряажа абаа. Крымскэ үйлэдбэриин управлениин «За мир» колхозой газар уһалагша М. Д. Лотников гектар бүриһөө 68 центнер рис ургуулжа абаа. 1964 ондо хизаар дотор рисэй тарилгын талмай 43 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэгдэхэ, рис бүхы дээрэнь ургуулжа абалга, бэлэдхэлгэ горитойгоор нэмэхэ байна.

Саахарай свёкло бүри элбэгээр ургуулжа абаха талаар хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Саахарай свёклын үндэр ургаса жэл бүхэндэ абадаг ажахынууд, бригаданууд болон звенонууд Кубанида олон юм. 1963 оной зунай гандуу байгаашье һаань, Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин «Кубань» колхоз 1.445 гектар талмайн га бүриһөө 320 центнер свёкло ургуулжа абаа. Социалис Ажалай Герой В. А. Светличныи звено 170 гектар талмай дээрэһээ га бариин 267 центнер свекло хуряажа абаһан байха юм. Нэгэ центнер кукуруза абахын тулада сэхэ гаргашань 35 мүнгэн, хүсэ гаргашалга — 9,2 минута болоһон байна. Тимошевскэ үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой В. Г. Остановай болон В. Т. Притыкиин звенонууд тарилгынгаа гектар бүриһөө 315—326 центнер саахарай свёкло ургуулжа абаһан байха юм.

Түрүү ажахынууд, бригаданууд болон звенонуудай дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэн, гүрэнэй таһалжа үгэһэн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ухаансараар ашаглан, хизаарай свёкло ургуулагшад 1964 ондо саахарай свёклын ургаса дээшэлүүлхэ, тэрэниие эрид ехээр хуряажа абаха, тиигэжэ саахарай заводуудые түүхэй эдээр гүйсэд хангаха юм. Саахарай свёкло һайнаар бэлдэгдэһэн хүрьһэн дээрэ, эрхим болзорто, мүн нэгэн доро минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулалсан таригдаха байна. Ургаса хуряалгын эхин багаар энэ ургамалай үдхэниинь гектар бүридэ дунда зэргээр 80—85 мянган ургамал байха юм. Тарилгын бүхы талмайн 70—80 процентдэнь В. А. Светличныи звеногой дүй дүршэлэй ёһоор саахарай свёкло ургуулагдаха байна.

Элитэ ехэ эрдэмтэ, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэһэн, Ленинскэ шангай лауреат, академик В. С. Пустовойтын гаргаһан ехэ тоһолиг, баян ургасатай наран сэсэгэй сорт хадаа Кубаниин омогорхол болонхой. Энэ ургамалай үрэһэнэй ажахы эрхилхэ, сортыень шэнэдхэхэ талаар тэрэнэй зохёоһон методико болон энэ ургамал ургуулха агротехникэ наринаар сахин, полинуудай ажалшад үрэһэ хүрэнгэеэ хаһа саг соонь бэлэдхэхэ, тарилгаяа эрхим һайн болзорто, үндэр шанартайгаар үнгэргэхэ, энэ үнэтэ ургамалай тарилгын хойноһоо һайнаар харууһалха, ургасыень хуряажа абаха юм.

Мал ажалай талаар. Түрүү ажахынууд болон үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дүй дүршэл шудалһанай, үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ 1964 ондо хизаар дотороо таряалангай 100 гектар бүридэ 66 центнер, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта—47 центнер мяха абадаг болохо; гүрэндэ 317 мянган тонно мяха, 770 мянган тонно һү, 406 миллион үндэгэ, 4770 тонно нооһо худалдаха.

Имагэ үрэ дүнгүүдые туйлахын тулада али бүхы арга боломжо бии. 1963 ондо таряалангай 100 гектар бүридэ хизаарай элдэб янзын ажахынууд үүсэлэгдэһэн малай 59,6 центнер мяха, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ—12,7 центнер, тэрэ тоодо колхозуудта—40,3 центнер, совхозуудта—8,6 центнер мяха абаһан байха юм. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 236 центнер һүн абтаа һэн.

Нёдондо жэлдэ «Кубанец» совхозой коллектив 3-дахи шатын зорилгонуудые нилээд ехээр үлүүлэн дабажа, таряалангай 100 гектар бүридэ үүсэлэгдэһэн малай 224,8 центнер мяха абаһан байна. Таряалангай 100 гектар бүридэ 170,5 центнер мяха, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 509 центнер һү «Венцы-заря» гэжэ коммунис ажалай совхозой малшад абаһан байха юм. Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин Крупскаягай нэрэмжэтэ колхозой малшад хоёрдохи шатын зорилгонуудые дабажа гаранхай. Тэдэнэр таряалангай 100 гектар бүридэ 105,4 центнер мяха, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 486 центнер һү абаа һэн.

Бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл абаха тухай онсо ехэ анхарал хандуулагдана, хизаарай бүхы колхоз, совхозуудта тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ оньһожоруулагдаһан комплексно звенонууд байгуулагдана. Силостэ ороходо кукуруза, намарай болон хабарай ешмээн, сорго, үбэлжэдэг горох, викэ болон ороохото-бобово бусад ургамалнуудые, саахарай болон тэжээлэй свёкло ургуулгада, тэрэшэлэн тэжээлэй ургамалнуудые хоёрдохёо тарилга үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэ гол ухала анхарал хандуулагдаха юм.

1964 ондо 8 миллионһоо бага бэшэ тонно силос гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 15—20 тонно силос дараха гэжэ хараалагданхай. Бүхы фермэнүүд дээрэ гидропонно аргаар ногоон тэжээл ргуулха цехүүд түхеэрэгдэхэ юм. Ажахыдахи тэжээлэй единицэ бүхэн тоо бүридхэлдэ байха, эгээл ашаг үрэтэйгөөр гаргашалагдаха тушаа хэмжээн абтажа байнхай, тэжээл имагтал бэлэдхэгдээд, адууһа малда эдюулэгдэхэ юм. Адууһа мал тэжээхэ рационуудта химическэ препарадууд: арбамид, аммиагай уһан, фосфоридууд, антибиотигууд, тэжээлэй дрожжо, витаминууд болон микроэлементнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг.

Адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ зорилгоор академик Т. Д. Лысенкын арга методээр малай һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ, үүлтэрнүүдые ниилүүлээд, гахай, хонидой мяхалиг томо шэнэ үүлтэр гаргаха, мяхалиг дальбараануудые—бройлернуудые тэжээхэ хүдэлмэри колхоз, совхозуудта үргэнөөр хэгдэхэ байна.

Хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ, тэрэниие оньһожоруулха талаар. Хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ үргэн ехэ хараа түсэб бэелүүлэн, Кубаниин ажалшад минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, гербицидүүдые үрэһэ хүрэнгэ хорлохо, ургамалнууд болон адууһа малай үбшэнтэй, хоротой шумуулнуудтай тэмсэхэ химикадуудые, үбһэ тэжээл шанаржуулха химическэ нэмэлтэнүүд болон химиин бусад продуктнуудые зүбөөр, эгээл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдохо юм.

Хизаар дотор хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрохимиин һуралсал үргэнөөр эрхилэгдэнэ. 100 мянга шахуу колхозниигуд, совхозуудай хүдэлмэришэд, бригадирнууд, совхозуудай отделенинүүдые эрхилэгшэд, звеное даагшанар болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд агрохимиин һуралсалда хабаадуулагданхай. Бүхы колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнууд Кубаниин хүдөө ажахын институдай дэргэдэ үнгэрэгдэһэн семинарта агрохими болон газарай хүрьһэ шэнжэлэлгэдэ һуралсажа гараа. Үйлэдбэриин управлени бүхэндэ агрохимиин лабораторинууд байгуулагданхай. Тэдэнэр хадаа газарай хүрьһэ гүнзэгы һайнаар шэнжэлхэдэнь, минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые оруулха саг, хэмжээн болон аргануудые зүбөөр тодорхойлходонь колхоз, совхозуудта туһалха байна. Ажахы бүхэндэ газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэнүүдые хаһа саг соонь оруулхын тулада хэрэгтэй болохо соонь машинануудые шэнэдхэн түхеэрхэ, бүтээхэ гэжэ хараалагданхай. Тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулга дээрэ хүдэлдэг бүхы самолёдуудые минеральна үтэгжүүлгээр ашаалха хүдэлмэри оньһожоруулагдаха байна.

Кубаниин механизаторнууд үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулга бүри үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, түрүү технологи, полинуудые элдүүрилхэ шэнэ онол арга болон методүүдые үйлэдбэридэ хаа хаанагүй хэрэглэхэ юм. Кукурузын, наран сэсэгэй болон пропашной бусад ургамалнуудай тарилга дээрэ, тэрэшэлэн таряа хуряалга дээрэ хоёрлогдоһон, мүн гурба—гурбан агрегадууд, түргэн ско-ростёор машинануудые хүдэлгэхэ арга, залаата ургамалнуудые амяарлан сабшахын тулада жаткануудые шагтагалһан өөрөө ябадаг комбайнууд, баалнуудые суглуулха ба сохилготой нэгэн доро һолоомо болон михиинье хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм. Пропашной, техническэ болон бусад ургамалнуудые харууһалга дээрэ агрегат бүхэн буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхэ борнойнууд гү, али ротационно мотыгаар бүридүүлэгдэхэ байна.

1964 ондо хизаарай колхоз, совхозуудта «Карусель» гэжэ үнеэ һаалгын 40-һөө үсөөн бэшэ конвейерно-кольцевой түхеэрэлгэнүүд, «Ёлочка» түхэлэй һаалиин 250 түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтэхэ, 50 мянга гаран үнеэтэй һүнэй-товарна фермэнүүд, гахай шахадаг 100 байранууд, шубуудай 80-һаа үсөөн бэшэ үндэр үргэн байранууд үргэлжэ дээрээ оньһожоруулагдаха байна.

**

Гээгдэнги ажахынуудай, бригадануудай, фермэнүүдэй экономикые түрүүшүүлэй хэмжээндэ хүрэтэр хүгжөөн дэбжээхэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Эдэ ажахынууд кадрнууд болон мэргэжэлтэдээр бэхижүүлэгдэнэ, тэдээндэ техникэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд ехээр үгтэнэ, 1964 оной эсэс багта Кубаньда гээгдэнги нэгэшье колхоз, совхозой байхагүйн тулада түрүү ажахынуудай зүгһөө бэе бэедээ коммунис ёһоной туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Орооһо таряа, техническэ ургамалнуудые, мяха, һү болон бусад продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо талаар хэгдэхэ бүхы хүдэлмэри ажалайнгаа үрэ дүнгүүдэй зэргээр хүдэлмэрилэгшэдэй материальна талаараа урмашуулагдаха ёһо гурим сахин ябуулагдаха байна. Абаһан продукциин хэмжээн болон шанарһаа дулдыдуулагдан түлэгдэхэ ажалай түлбэриин системэ улам һайжаруулагдаха юм. Ажалай аккордно-шагналгын түлбэри бүри үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Кубаниин эрдэмтэд ороохото болон бусад ургамалнуудай ехэ ашаг шэмэтэй сортнуудые гаргахын тулада бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ, агрохимиин лабораторинуудые эмхидхэхэдэнь, ажахынуудай сэхэ полинууд дээрэ туршалгануудые үргэнөөр хэхэдэнь колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй мэргэжэлтэдтэ туһалха, хүдөө ажахын ургамалнуудые уһалха, хатаагдаха газарнуудые ашаглаха, эбэртэ бодо малай, хонидой, гахайн үүлтэр һайжаруулха, адууһа малай һубайралгые усадхаха тушаа заабари зууршалгануудые зохёохо юм. Бүхы эрдэмтэд, дээдэ ба дунда һургуулинуудай багшанар хүдөө ажахын ажалшадые агрохимиин һуралсалда һургахадань эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм.

Хизаарай эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукци бүхы дээрэнь гаргаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, декабриин 25-да дүүргэхэ, 8,4 мянган тонно саахар, 7 миллион условно банка консервэ, 1 миллион декалитр улаан архи, 3 мянган тонно ургамалай тоһо үшөө нэмээжэ гаргаха юм. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабаринууд 0,5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэхэ, 6,5 миллион түхэригһөө бага бэшэ арьбалалта хэгдэхэ байна.

Хизаарай барилгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд барилгахабсаралгын хүдэлмэринүүдэй түсэб декабриин 25-да дүүргэхэ, 18 мянган гектар талмай дээрэ уһалууриин шэнэ системэнүүдые бариха, 60 мянган гектар шииг ехэтэй газар хатааха, 170 артезианска худаг малтаха, 250 километр ута газарта уһа дамжуулха соргонуудые бүтээхэ гэһэн уялга абанхай.

**

Бэедээ ехэ ба харюусалгатай уялгануудые даажа абаха зуураа, Кубаниин хүдөөгэй ажалшад Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсохыень, ороохо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө, газар таряалангай болон мал ажалай бүхы һалбаринуудые ашаг ехэтэй болгохын түлөө, долоон жэлэй зургаадахи жэлые хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүсэн түгэсөөр хүгжөөн дэбжээхэ жэл болгохын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл дэлгэрүүлхыень ороной хүдөө ажахын бүхы ажалшадые уряална.

Эдэ уялганууд Краснодарай хизаарай колхоз, совхозуудта, хубилган болбосоруулдаг промышленностиин предприятинуудта, хүдөө ажахын коммунис ажалай ударнигуудай нэгэдэхи съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, баталагдан абтаа.

АЛТАЙН ХИЗААР. Новоалтайска һүнэй-овощой совхоз агрохимическэ лаборатори байгуулагдаа. Тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд хүрьһэ шэнжэлэлгэһээ өөрынгөө хүдэлмэри эхилһэн байна. Агрохимическэ картограммын ёһоор минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэлгэ бүхы таряанай ургаса һайжаруулха арга олгохо байна. Зураг дээрэ: совхозой агрохимическэ лабораториие даагша З. Н. Желвакова (баруун гарһаа) нэгэдэхи отделениин агроном Т. А. Азароваһаа газарай хүрьһэнэй дээжые абажа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Хурьгадай дэбдихэртэ шэнэ хохир хэрэглэнэ

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод шэнэ түл абалгаар нёдондоноохиһоо нилээд һайн. Гурбадахи отделениин ажахын тоосоото хонишодой бригада (бригадир нүхэр Д Цыдендамбаев) хурьгадые абаха түсэбөө хахадһаа холо үлүүлээд, нарай малаа гарзагүйгөөр, тобир һайнаар түлжүүлнэ. Бригада соогоо эрхимлэжэ ябаһан нүхэр Ц. Цыремпиловэй отарынхид 690 эхэ хонидой 400 гарыень түрүүлээд, хурьгадаа нэгэшье толгойн хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Эндэ ахалагша хонишонтоёо табан колхозник, дүй дүршэл ехэтэй малшад: Владимир, Гэрэлма Аюровтан, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Долгор Цырендашиева, Дэжэд Балдоржиева гэгшэд ажаллана.

Нүхэр Цыремпиловэй отарада ерэһэн хүн газаахиинь хараһаар эндэ бүхэриг бэрхэ зон хүдэлдэг гэжэ тухайлха байха. Үбһэнэйнь хорёо соо үндэр ута сомоонууд, баруун һалхинай үлеэдэг зүг тээһээ хотониинь һарабша халхатай, хонидоо халуулдаг хорёонуудынь нэгэшье хоргооһо хоггүй — бултадаа дард гэмэ байдаг. Дулаан хашаа соонь нарай хонид хурьгадтаяа нэгэ нэгээрээ, олохон хоножо торнижоһон хурьгатай хонид ехэ сакмануудта илгагданхай. Үдэрынь газаа гаргагдажа эдеэлүүлэгдэхэ, уһалагдахадаа, сакман бүхэн ондо ондоо хорёодо оруулагдана. Иимэ гурим байгуулхын тула хонишод тэрэ хорёогоо сакманай тоогоор хэдэн газар таһалжа, номерлоһон байна. Тиигэһэн дээрэһээнь томохон болоһон хурьгад бэлээр эхэеэ оложо хүхэдэг, тиигэжэ сакманшигуудай ажал нилээд хүнгэрдэг.

Энэ отарын хонишодой хүдэлмэриин үшөө нэгэ һайн талань гэхэдэ, хурьгадайнгаа дэбдихэрые хонишод шэнэ хохироор хэнэ. Теэд шэнэ хохир нойтон, хүйтэн байдаггүй юумэ. Намар хүйтэн болоходо, хонидой шаадаа хоножо захалхалаар гараһан шэнэ хоргооһо шэбхыень этэжэ, шаагайнгаа булангуудта үндэр обоолон, нягтаруулаад орхижорхи... Тэрэнь нэгшэжэ, досоогоо бүтүүлээд, байһаар байтараа хаташа... Иигэжэ халууһабхижа хатаһан ... хэ арюун сэбэр, зөөлэн, хуурай. ...нишод үглөөгүүр сакмануудые ...райлхадаа нороһон газарыень ...жэ шиигтэй шэбхэһээ арилгаад, ...шаа соогоо бэлэн байһан тэрэ ...рай зөөлэн хохирые үбэнүүлэн ...раана. Тиигэжэ хонидой хашаа ...илангаяа нарай хурьгадай доро ...жэгдэ дулаан дэбдихэр хододоо ...даг.

Иигэжэ хониной шэнэ шэ... хатаажа, хохир хэхэ гээшэ ал... талаһаа һайшаалтай. Юундэб гэ... нэгшэжэ халаһан, һүүлдэнь хат... иимэ дэбдэхэр элдэб микро-бодо... хорхой шэбхайгүй, тон арюун ...

Хоёрдохёор, һолоомон дэбди... орходоо энэ хатаһан шэбхэ шииг... то татастай юм. Хохироор дэбди... хэгдэһэн хашаагай шэбхэ ондоо... мэ (һолоомо) холисогүй һэн ... тон һайн үтэгжэл болоно.

Энэ мэтэ даб дээрэ харагд... һайн талынь абажа хэлэхэдэ, хо... ной шэнэ хоргооһо, шэбхые нэг... жэ хатаагаад, дэбдихэр хэхэдэ ... боломжотой гэжэ һанагдахаар. Э... тушаа мэргэжэлтэд өөһэдынгөө хэлэхэ бээз.

Д. Дугаров.

Хонишодто туһална

Ямар уялга абаабта? Иигэжэ Сагаатай нютагай хонишодһоо асуугаа һаатнай: 100 эхэ хонин бүриин 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга абахабди. Хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалхабди. Үбэлэй хурьгадые гарзада оруулангүй түлжүүлжэ, эхэһээ илгагдаха үеэр тус бүриень 20 килограмм шэгнүүртэй болгохобди гэжэ хэлэхэ байха.

Үнэхөөр ажал хэрэгтээ оролдосо үүсхэлээ гарган хүдэлдэг хүнүүд эндэ бии юм. Мүнөө энэ отделенидэ үбэлэй түл абтажа эхилэнхэй. Шэнэ жэлэй 1-дэхи кварталда 4200 хурьга абаха түсэбэй орондо һүүлэй мэдээгээр 2 мянга гаран хурьгад абтаад, гарзада оруулагдангүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Илангаяа нүхэр Ц. Норбоевой даадаг отара хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулна. Эндэ 640 эхэ хониһоо 400 гаран хурьгад абтаа. Мүнөө жэлдэ отарые даажа абаад, һайнаар ажаллажа байһан залуу хонишон, комсомол Цырендондок Норбоев түл абалгада бэлэдхэлые саг соонь эмхидхээ. Хонидойнь хото, хурьгадайнь байранууд һайса заһабарилагдаһан, дулаалагдаһан байгаа. Газаань үбһэ тэжээл зөөгдэжэ абтанхай. Абтаһан түлнүүдынь элбэг тэжээл дээрэ байлгагдана, саг соо эхэнүүдтээ табигдажа хүхүүлэгдэдэг. Энэ хүдэлмэри хурьгашад Д-С. Шарапова Цыденова гэгшэд ажаллана юм.

Тэрэшэлэн отделениин рүү хониичон Б. Аюшеевэй тэлбэрилдэг отарада 400 га... хурьган абтанхай. Тэдэнь ... зада оруулагданагүй, һайн... харууһалагдана. Хурьга... Ц. Х. Аюшеева, Ц-Ж. ... сорова, Ч. Доржиев ... шэд тус тустаа 100— хурьга түлжүүлнэ. Эндэхи ...нишодой дунда социалис ...рысөөн үргэнөөр дэлгэрэн... Хаана ямар отарануудта ... хурьгад абтаад байһан... Үдэр бүри мэдээсэгдэдэг. О...ра бүхэндэ радиоприём... табигданхай, газетэ, журн... нууд таһалгаряагүй абт... Хонишод сүлөөтэй сагаа ... хюунээр үнгэргэхэ аргата...

Үбэлэй түл абалгын ... аймагай бусад организа... нууд ходо туһалдаг. Эд... комхозой хүдэлмэрилэг... Ксения Будунова Сераф... Зайцева хоёр Доржи Ба... ровай нэрэмжэтэ колхо... Сагаатайн отделениин Бу... Доржиевагай отарада гур... һараар ажаллахаяа ерэн... Коммунальна ажахынхид ... шаад автомашина нарһа... шэлбүүһэ асаржа үгэхэ ... га абаад, тэрэнээ бэелүүл... байна.

Б. Чагдуров.

Малшадта—анхарал

Чисаанын совхоздо малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалга ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэжэ хараад үзээе. Хонин ажалай олонхи отаранууд үбэлдэ һайн бэлэдхэлтэй байгаа: түлеэ залһан, үбһэн, һолоомон асаргданхай, түгэд дарагар. Мэргэжэлтэд зохихо газартаа табигданхай.

Бүхы отарануудта зайн гэрэл оруулагдаһан, олохон газарнуудта өөһэдын банитай болоһон Могсохоной, Чисаанын найман жэлэй һургуулинуудай һурагшад совхозой комсорг С. Мангатаевай ударидалга доро малшадта концертнүүдые харуулна. Эдэнэр тусхай түхеэрэлгэтэй автомашинаар ябажа, бүхы фермэ, отаранууд дээгүүр концерт харуулһан, улаан булангууд соонь лозунг, плакадуудые бэшэһэн, дайшалхы хуудаһа, ханын газетэ гаргалсаһан байха.

Мүнөө фермэ, отара бүхэндэ пропагандист, агитаторнууд томилоотой. Зоотехник-селекционер Доржо Батомункуевай хэһэн хөөрэлдөөнүүд ходо һонин байдаг. Өөрөө баянист, уран һайханай концертдэ хабаадалсадаг шадамар бэрхэ хүн юм.

Тиигэбэшье культурна ажал ябуулгын, малшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар дутуу дунданууд үшөөл бии. Совхоз дээрэ мүнөө болотор нүүдэл кино үгы байһаар. Номой автолавка энээгүүр оройдоошье үзэгдэнэгүй. Хоринн аймагай соёлой таһаг энэ талаар ямаршье хэмжээ абанагүй.

Худалдаа наймаан малшадай дунда ямараар эмхидхэгдэнэб? А. Пинтаевай автолавка, нүүдэл наймаан отара, гүүртэнүүд дээгүүр ябана. Гэхэ зуура мүнөө үеын малшадай эрилтэ угаа ехэ болонхой. «Подушка, нооһон одеяла, ковёр, хубсаһа угаадаг машина, мотоцикл, ситец, хилгааһан бүд гэхэ мэтэнүүд юундэ асаргданагүйб?» — гэжэ малшад эрилтэ табидаг. «Иимэ бараан манда «Буркоопсоюзһаа» үгтэнэгүй, бидэ яахабибди», — гэжэ Хоринн потребсоюзаархин харюусадаг.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд отара, фермэнүүд дээгүүр үзэгдэнэгүй. Юундэб гэхэдэ, Чисаанын больницада оройдоо 3 медсестра ажаллаад, хайшаашье ошохо аргагүйдэнэ. Хоринн больницын врачнар энээн руу ябана аабы гэхэдэ, үгы.

Малай түрэлгын халуун хаһада бүхы шухала юумээр малшадые хангалгада тусхай анхарал хандуулха хэрэгтэй. Чисаанын совхозой партком энэ талаар зохихо хэмжээнүүдые абаг лэ!

Т. Данчинов.

Хоринн аймаг.

Кубаниин селекционер Павел Пантелеймонович Лукьяненкын нэрэ Советскэ Союз дотор, мүн ондоо тээгүүршье мэдээжэ болонхой юм. Кубанска хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институдай селекционернүүдэй коллектив эрдэмтын хүтэлбэреэр олон янзын сортын намарай шэниисэ, тэрэ тоодо «безостая-1» гэжэ мэдээжэ болоһон сортын шэниисэ бии болгоо юм. Зураг дээрэ: Павел Пантелеймонович Лукьяненко (баруун гарһаа), институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Юрий Пучков гибридүүд хүйтэндэ хүлдэхөөгдэһэнэйнгоо һүүлээр ургажа шадаха гү гэжэ шалган үзэжэ байна.

АПН-гай фото.

Вьетнамай ажалшадай партиин делегациин хүндэлэлдэ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет Кремлиин Ехэ ордон соо февралиин 8-да обед хэжэ, Вьетнамай Ажалшадай партиин делегациие хүндэлөө.

Делегациие толгойлогшо — ПТВ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ле Зуантай хамта делегациин гэшүүд — ПТВ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, секретарь Ле Дык Тхо, ПТВ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Хоанг Ван Хоан, ПТВ-гэй ЦК-гай секретарь То Хыу, ПТВ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ДРВ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Нгуен Ван Кинь обед дээрэ байлсаа.

Советскэ талаһаа нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. И. Ефремов, Ш. Р. Рашидов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо Н. Н. Месяцев, СССР-һээ ДРВ-дэ байдаг элшэн сайд С. А. Товмасян, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд обед дээрэ байлсаа.

Н. С. Хрущев Ле Зуан хоёр обедэй үедэ хани ёһоной үгэнүүдые хэлээ.

Обед хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн байна.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной февралиин 11.

ТАРЯАЛАНГАЙ УРГАСА ЭРИД ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

1964 оной февралиин 7-до болоhон республикын механизаторнууд, кукурузашадай зүблөөндэ хабаадагшадай үгэhөө

Кукуруза ургуулга— агротехникын хүсэн

Худэриин совхозой (Хяагта) кукурузашадай звеное даагша Р. Д. ГОНСОРУНОВ:

Механизаторнуу д а й лон кукурузашадай а нилээд хүндэхэн, рюусалгатайшье зо- лго табигдана. Хүдөө хыда химиин аша ые нэбтэрүүлхэ гэ- партиин тодорхойл- н хараа шугам маниие шье ехэ хэрэгтэ ргэжуулна. Хүдөө хые улам саашадань гжөөхэ талада пар- н анхаралаа онсо луулжа, эрид шууд жэнүүдые абажа байhандань най совхозой механизаторнууд р баясхалантай.

Өөрынгөө даажа байhан звено- й хэжэ байhан хүдэлмэри ту- й хэлэхэ болоо hаа иимэ. Ур- нь ганса хоёроороо хүдэлжэ йhан кукурузашадай звенонууд мөө томодхогдонхой. Иимэ нэгэ вено Алтайн отделени дээрэ хү- лжэ байдаг. Ерэхэ хабар 470 ктар кукуруза, 50 гектар го- х, 15—20 гектар саахарай свекло ургуулха уялгатайбди. Кукурузын үндэр баян ургаса уряажа абадаг дүй дүшэлтэй лашье болонхойбди.

Ерэхэ намар мүн лэ hайн урга- а абахаар тэмсэжэ байнабди. нөө дулаан намар байхада по- и дээрэ гаргагдаха наг шэбхэеэ тыень обоолоо hэмди. Кукуру- н полинуудые уhалдаг hубаг аабуудаа (47 километр ута- й) сэбэрлэhэн, гүнзэгы болго- он, заhаhан байхабди, 2.500 онно наг шэбхэ поли дээрэ мү- гаргагданхай, 60 тонно мине- льна үтэгжүүлгэ асаранхайбди. 2 гектар уhалагдадаг газарта кукуруза таригдаха юм.

Манай Алтайн отделениин мал- д, илангаяа hаалиншад, кукуру- н ашаг шэмые танинхай, «ку- урузаяал hайнаар ургуулагты, нартай силос дарагты» гэжэ лтэ хэжэ байдаг. Тэрэньшье а аргагүй зүб. hү hаали жэл- жэлдэ дээшэлнэ, олзонь ехэ лоно ха юм. Алтайда hаалиин фермэ бии юм. Нэгэниинь 2 ондо үнеэн бүриhөө 1.600 лограмм hааhан байгаа hаа, үн- гэрhэн жэлдэ 1.814 килограмм болоо. Нүгөөдэнь гээгдэнги, hү багаар абадаг фермэ hэн. Урзанда үнеэн бүриhөө 1.100 килограмм hү hааhан байгаа. Харин кукурузаар малаа hайса тэжээдэг болоhонhоо уламжалан, нёдондо үнеэн бүриhөө 1.700 килограмм hү hаагаа бшуу.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, отделениимнай 1.600 гаран үхэр, 4.000 хонид, мянга гаран гахайнууд кукурузын силосээр дуталдангүйгөөр ондо ородог, ашаг шэмэеэ дээшэлүүлжэ байдаг. Энээнэйл аша туhаар манай отделени мяха, hү, ноохо гүрэндэ тушааха түсэбөө нёдондо холо үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Эдэ бүхы амжалта хадаа манай отделениин механизаторнуудай болон кукурузашадай эршэ түгэс, оролдосотой ажал хүдэлмэриин аша үрөөр түйлагдана гэхэдэ заашье алдуу болохогүй. Энээн дээрэhээ тодорхойлходо, хүдөө ажахын ургамалнуудай улам үндэр баян ургаса абадаг болохо гэhэн тэмсэлдэ механизаторнууд эгээл түрүү зэргэдэ жагсаха уялгатай болоно.

Кукуруза тариhан газарта хожомынь шэниисэ тарихада ямаршье тан гасуур жэлдэ hайн ургаса хуряажа абтана. Манай звено кукуруза таридаг газараа шэниисэ тарихыень тараан ажалай бригадада үгэжэ байдагбди. 1962 ондо манай кукуруза тариhан 70 гектар поли дээрэ шэниисэ тарижа, гектар бүриhөөнь 16 центнер ороохо абаа hэн. Нёдондо 147 гектар газараа үгөөбди. Тэндэhээ 15—15 центнер шэниисэ абтаа. Харин бусад участогуудhаа тэрэнэй хахадай зэргэ ургаса хуряаhан шуу. 1964 ондо отделенимнай кукуруза тариhан 250 гектарта шэниисэ тариха юм. Нигэжэ полинуудые hэлгэжэ байжа тарилга хэхэдэ газар ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглагдана.

Огород дээрэ оньhожоруулга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Онохойн совхозой хартаабхашан А. Ф. М ИЛЬГУНОВА:

Газар ажал эрхилэлгэ дээрэ звено боложо хүдэлдэг ажалай эмхидхэл тогтоохо, газар эдлэлгэндэхи али бүхы хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые оньhожоруулха гэhэн хөөрэлдөөнэй болоходо тэрэнэйл түлөө үнэн зүрхэнhөө гараа үргэдэг гээшэб. Гэбэшье эндэ хартаабха, овощ ургуулагшад ехэнхи хүндэ хүшэр хүдэлмэреэ улаан гараараа түйлаhан зангаараабди. Сэхынь хэлэхэдэ, үбгэ эсэгэдэйнгээ ажалладаг гуримаар хүдэлмэреэ хэhээр лэ байнабди.

Хартаабха таридаг газартаа наг шэбхэ гаргахадаа ашалган, буулгалган, тэрээниие поли дээгүүрээ сасан тараахадаа, хуул бар хүсөөрөө, хүрзэ, лоом барижа, гараараа бүтээнэ ха юмбибди. Ниэжэ хүдэлхэдэмнай ажал хүдэлмэримнай урагшаа ябалтай аал, үндэр баян ургаса абталтай гээшэ гү? Эгээ: мүнөө техникээр ядалдахаяа болёобди гэжэ hанан гэhээ, иимэ байдал үзэгдэhөөр лэ байна.

Саашаhь звенонууд тухай хэлэхэдэ, иимэ байна. Звенонууд саг үргэлжэ хүдэлхэ хүдэлмэришэдөөр бүридүүлэгдэнэгүй. Ехэнхидээл ойро зуура хүдэлхэ хүнүүд таhалагдадаг. Илангаяа механизаторнууд ходо hэлгэжэ байдаг. Тэдэнэй дунда элдэбын хүн дайралдадаг. Зарим нэгэн хубиингаал ажахын түлөө шунахайрдаг, хара амяал хараад ябадаг. Тиимэнүүдтэ ниитын хэрэг яажашье байг, хамаагүй байдаг шуу.

Иимэ зохидгүй, манай мүнөө үеын ажабайдалда огто таарахагүй ябадалай тохёолдодог ушарhаа болоо, манай совхозой зарим отделенинүүд нэгэ адли эрхэ байдалтай байбашье; өөдэгүйхэн хэмжээнэй хартаабхын, овощой ургаса хуряажа абана гээшэ. Энэ талаар 4-дэхи, 5-дахи отделенинүүд ехэхэн дутагдалтай.

Өөрынгөө звеногой ажал хэрэг тухай зарим тэ: тоттохо ушартай бологдоно. Минии даадаг звено нёдондо 95 гектарhаа га бүриhөөнь 85 центнер хартаабха хуряажа абаа hэн. Тэрэнэйнгээ 10 гектарhаань 285—285 центнер ургаса абаhан байхабди. Үнгэрhэн жэлдэ ехэнхи хүдэлмэреэ оньhожоруулжа шадаhан байнабди. Энээнэй ашаар 3400 гаран түхэриг алмалта хэгдээ, олон хүн сүлөөлэгдэhэн, ондоо хүдэлмэридэ ябаха аргатай болоо.

Звеномни саг үргэлжэ хүдэлхэ хүнүүдээр бүридэнхэй. Хоёр трактористнуудай ехэ оролдосотой, нэтэрүү бэрхэ механизаторнууд юм. Ажалай түлөөhэнэй гурим урмашуулхы удхатайгаар тоттоогдоhон тулада яhала hайн салин хүлhэ абана. Тиимэ байхалаараа үнэн зүрхэнhөө хүдэлхэшье ёhотой болоно.

hайн ургаса абалган газар элдүүрилгын, уhалалгын, үтэгжүүлгын хүсэн ха юм даа. Гадна ургасын хойноhоо харууhалга баhал шиидхэхы шанартай. Бидэ хартаабхынгаа полинуудые hэлгэжэ байгаад жэл бүхэндэ наг шэбхээр үтэгжүүлдэг гээшэбди. Тиихэдээ гектар бүридэ 15—20 тонно наг шэбхэ газарай хүрьhэндэ нэмэгдэдэг шуу. Ерэхэ хабар минеральна үргэжүүлгэ хэрэглэхэ бэзэбди гэжэ бодогдоно. Тиигэбэл ургаса бүришье дээшэлжэ болохо аргатай.

1964 ондо манай звено 120 гектарта хартаабха тарижа, тэрэнэйнгээ 15 гектарай гектар бүриhөөнь 250 центнер, бусад участогуудhаа адаг 100—100 центнер хартаабха абаха хүсэлэнтэйбди. Абаха байхашьебди. Хүрэнгын үрэhэн бии, наг шэбхэшье hанаhан соогоо гаргаха арга боломжо бии. Эдэ бүгэдэ өөhэдымнай хэрэг йлэhөө дулдыдаха.

Газарай хүрьhэнэй хүсэнэй ехэ, шиниг нойтоор баян байдаг hэн тула-дань хартаабхын эшэ хэтэрмэ ехээр ургадаг. Тэрэнhээ болоо хартаабхын ургаса 30—35 процентээр доошоо ородог гээшэ. Теэд хартаабхын эшэ тайрадаг ямар нэгэн машина бии юм гү, али үгы гү? Тэрээн тухай мэргэжэлтэдэй бодомжолоо hаань hайн байгаа.

12 мянган центнер горохой түлөө

Кабанскын совхозой тракторно-тараан ажалай бригадын бригадир С. Н. СТРЕМЯКОВ:

Совхозой хүдөө ажахын продуктнуудай, илангаяа мяха абалгын, гүрэндэ тушаалтын хэмжээн жэлhээ жэлдэ улам дээшэлжэ байна. Энэ ушар хадаа манай таряашад болон механизаторнуудай газараа hайнаар элдүүрилдэг, ургаса ехээр үгэдэг ургамалнуудые таридаг болоhон дээрэhээ түйлагдана гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна.

Газараа ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохо гэжэ ехэ оролдолго гарганабди. Тэрэнэй түлөө хабар, зундаа хахалагдадаг паарай хэмжээе эрид хороохо, горох ехээр тариха гэhэн хараатайгаар ажалаа эрхилдэг болоо байhан үетэйбди. Сэхынь хэлэхэдэ, манай совхозой 2-дохи отделени горох ургуулха, баян ургаса абаха талаар зарим тэды дүй дүршэлтэй болоо.

Манай отделенидэ нэн түрүүлэн 1961 онhоо эхилжэ горох ургуулжа захалаа. Тиихэдэ 120 гектарта тэрэниие таряад, намар 10—10 центнер ургаса абаа hэмди. 1962 ондо энэ ургамал 248 гектарта таригдаад, гектар бүхэнhөөнь 18 центнер ургаса абаабди. Горох ургуулдаг болоhонhоо уламжалан, ороохо тараанай абалгые нилээд дээшэлүүлжэ шадаабди. Тэрэ жэлдэ 125 гектар участогhаа га бүриhөөнь 23 шахуу центнер горох хуряагаа hэмди.

Горохой амтан танигдаа. Горох тарихада ургаса ехые үгэдэг, газарай хүрьhэ шанаржуулдаг байhыень ойлгожо абаабди. Тиимэhээ горохой тарилгые жэлhээ жэлдэ ургэдхэжэ бай-

набди. Нёдондо 500 гектар тарилга хээбди. Тиигэжэ 10 мянган центнер горохой ороохо абаhан, гүрэндөө hайса тушааhан, хүрэнгэдэ хэрэгтэй үрэhээ хааhан байнабди. Мүнөө жэлдэ 600 гектар горох тарижа, адаг 12 мянган центнер ороохо абаха гэhэн уялга абанхай гээшэбди.

Зүгөөр горохой ургаса хуряалга гээшэ ехэл хүндэ хүшэр хүдэлмэри байhан зангаараа. Горохой хуряалгые саг дарыдань, заашье нобшоронгүй, тон түргөөр үнгэргэхэ шухала. Тэрэнэй түлөө олон комбайн хэрэгтэй болохо байна. Бидэ нёдондо 4 комбайн табяа hэмди. Хэдышье шангалаа hаа, саг соонь хуряажа үрдеэгүйбди. Ургасын ехэ гээгдэлдэ ороhон ушарые нюуха аргагүй. Хожом болоhон хойно комбайнуудые нэмэжэ үгөө hэн, теэд хожомдогдоhон туhаламжа ашаяа хүсэд харюулаагүй бшуу.

Ушар иимэhээ горох ехээр таридаг ажахынуудта ургаса хуряалгын техникые дуталдахагүйгөөр худалдадаг hаань ехэл hайн байгаа. Энээн тухай республикын дээдэ зургаанууд анхарха бэзэ гэжэ найдагдана.

Таряашан нэрэеэ алдаршуулая

Мухар-Шэбэрэй ,,Коммунизм" колхозой тракторно-тараан ажалай бригадые даагша П. ЧЕЛНОЧКОВ:

Хайшан гээд, ямар аргаар ороохо тараанай баян ургаса жэл бүри абанат гээд манда хүнүүд хандадаг. Теэд манай хүдэлмэридэ тиимэ шэнэ, ондоо юумэн юун байхаб, бидэнэр ажалдаа ёhотой таряашан шэнгеэр лэ хандадаг байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай түүхэтэ сентябриин Пленумhээ (1953 он) урда тээ, Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ газараа биратайгаар элдүүрилдэггүй болоо, колхознай ургасашье өөдэтэй абадаггүй байhан.

Одоол 1953 онhоо газараа hайнаар элдүүрилхэ, hайн сортын үрэhэтэй болохо, баян ургаса абаха гэжэ оролдожо захалаабди. Тэрэ жэлдэ шэниисэеэ хэрээhэлүүлэн тарижа, энэ аргын булюу hайн байhыень ойлгожо абаа hэмди. Зүгөөр трактор, машинанууд үсөөн байжа, ехэ уршаг татадаг hэн. Тиигэбэшье шэниисын гектар бүриhөө 9,1 центнер, бүхы ороохото ургамалнуудай тарилгын га бүриhөө 6,7 центнер ургаса хуряагдаhан.

Саашадаа ургасаяа жэл бүри дээшэлүүлжэ, 1958 ондо ороохо тараанай га бүриhөө 13,2, тэрэ тоодо гектарай 15,7 центнер шэниисэ, абтаhан байха. Энэ үедэ машина техникэшье колхозой мэдэлдэ орожо, бидэнэр өөhэдөө газараа яажа элдүүрилхээ шиидхэдэг болоо бэлэйбди. Юуб гэхэдэ, урдань МТС байхадаа олон ушарта зөөлэн хахалалга ехээр хэхэ гээд, энэ тэрэ хүдэлмэри үлүү хэдэг байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. 1958 онhоо эхилжэ шэниисэеэ бүхыдэнь хэрээhэлүүлэн таридаг болообди.

Тарилга хэхэдээ бүхы агрегадуудаа нэгэ поли дээрэ табидаг заншалтайбди. Хэрбээ 400 гектарай поли байбал, тэндээ 4 агрегат табяад, нэгэн доро хоёр тээшэнь 1—2 үдэрэй туршадал хэрээhэлүүлэн таригдажа дүүрэдэг.

Эдэ жэлнүүдтэ таряалангаймнай хубаарилга эрид хубилаа. 1953 ондо манай бригада бүхыдөө 1500 гектарта тарилга хэдэг, тэрэнэйнгээ 1000 гектарта шэниисэ, 250 гектарта обёос, мүн хара таряа гэхэ мэтэ ургаса багатай ургамалнууд таригдадаг байhан. hүүлэй жэлнүүдтэ ехэнхидээ шэниисэ таридаг болообди. Нёдондо бүхы тарилгымнай 77 процентые шэниисэ эзэлээ.

1958 онhоо захалжа «Онохойская-4» сортын шэниисын үрэhэ хэрэглэнэбди. Энэ сортын үрэhэн тон hайн байhанаа харуулаа. «Лютесце- 062» сортын шэниисэ дайнай урда жэлнүүдтэ hая тодороод байхадаа мүн лэ баян ургаса үгэгшэ hэн. Теэд энэмнай мүнөө хуушаржа муудашоо. 1959 ондо шэниисын тарилгын 80 процентнь «Онохойская-4» сортын үрэhөөр таригдаhан. Тиигэжэ тэрэ жэлдэ 1050 гектарта таригдаhан энэ сортын үрэhэнhөө гектарай 31 центнер ургаса абтаhан байха юм. Энэ сортын үшөө нэгэ hайн талань юун бэ гэхэдэ, тэрэ hайнаар ургахадаа хэбтэдэггүй.

Тараанай ургаса ямар газарта таригдаhанhаа гү, али урда жэлдэнь тэндэ юун таригдаhанhаа ехээр дулдыдадаг. 1958 онhоо урагша жэлнүүдтэ бүхы шэниисэеэ паар дээрэ таригша hэмди. Удаадахи жэлнүүдтэнь паараа хороожо, зарим шэниисэеэ урда жэлдэнь кукуруза ургаhан полидо тарижа захалаабди. Тиихэдэмнай яhала hайн үрэ дүн харуулаа. 1961 ондо кукурузын hуурида таригдаhан шэниисын га бүриhөө 26 центнер ургаса абтаhан. Тиин урда жэлдэнь шэниисэ таригдаhан газарта дахин шэниисэ тариhамнай гектарай миил 7 центнер ороохон хуряагдаа hэн.

1963 ондо кукурузын удаа 250 гектарта шэниисэ тариhамнай гектарай 25 центнер ургаса гараа. Зүгөөр кукуруза тарихадаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулhан газарhаа гектарай 30 центнер шэниисэ абтаhан. Энээн дээрэhээ харахада, кукуруза, горох севооборотдо оруулжа, тэдэнэй hуурида шэниисэ тарихада сэбэр паар хэрэггүй тооной болохо.

1961 ондо Новосибирскдэ болоhон зүблөөнhөө хойшо горох, тэжээлэй бобы тарижа туршаhан байнабди. Теэд энээндээ биратай амжалта түйлаагүйбди. Ехэ hайнаар ургаhан горохнай нёдондо мүндэртэ сохюулаа. Саашадаа горох ехээр таридаг болоходоо, тэрэнэй hуурида шэниисэ ургуулагдаха юм.

Баян ургаса абахын тула hайн шанартай үрэhэ хүсэд нормоор тариха хэрэгтэй гэжэ ойлгонхойбди. Бидэнэр гектар бүридэ 2,35—2,40 центнер шэниисын үрэhэ, хабар хахалагдаад таригдадаг газарта 2,2 центнер хэрэглэдэг заншалтайбди.

Тиигэбэшье манай Мухар-Шэбэрэй управлениидэшье биратай ургаса абадаггүй ажахынууд, бригаданууд б а й х а. Хүршэ «Знамя Ленина» колхозой механизаторнуудай элдүүрилhэн зарим поли харахада нюдэ дальдирхаар байдаг. Паар хахалнабди гээд, тэдэнэр газараа хяаг, буртаг үбhэндэ даруулжархидаг, саг соонь элдүүрилдэггүй. Тиимэhээ тэдэнэр паар дээрэhээшье биража ургаса абадаггүй. Жэшээнь, нэгэ жэлдэ Сутай гэжэ газарта зэргэлээд паар дээрэ тарилга хээ hэмди. Теэд бидэнэрэй гектар бүриhөө 24—25 центнер ургаса абахада, тэдэнэр оройдоо 12 центнер таряа хуряагаа hэн. Нэгэ жэлдэ тэдэнэр зелёнко тарихамнай гээд, газартаа заа зуухан лущени хээд лэ үрэhээ хаяжархиhан байгаа. Тэндэнь миил хяаг, үрмэдэhэн ургашаhан юм. Газартаа иимэр хандаха гээшэмнай ёhотойл буруу, hэшхэлгүй ябадал мүн.

Гадна ургуулhан таряагаа хаhа сагтань hайнаар хуряажа абахые оролдонобди. Мүнөө бүхы тараанайнгаа 80 процентыень амяарлан хуряанаб-и. Комбайнуудаа баhал нэгэ газар бүлэгөөр ябуулжа ашагланабди.

Бригадымнай механизаторнууд бүгэдөөрөө ажалдаа үнэн сэдьхэлhээ хандадаг, дүй дүршэл ехэтэй зон. Хэрбээ -анай бригадын дунда шэнэ хүн ерэбэл, ямаршье hаа, бригадын зоной занда түргөөр ородог юм.

Саашадаа нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэжэ, хахалагдадаг газарай гектар бүриhөө бүри баян ургаса абаха зорилготойбди. Энэмнайл КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ манай бодото харюу болохо байна.

Шадабари, hэшхэл хэрэгтэй

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин агроном В. П. ЯКУНИН:

Мүнөө үе сагта колхоз, совхозуудай оньhото машина, зэмсэгээр нилээд hайнаар хангагдадаг болонхой. Хүдөөгэй зоной ажал яhала хүнгэрөө. Илангаяа газар таряалангай ажахыда хүсэ гаргажа, гараар хэхэ юумэн үгы тооной.

Теэд бүхы юумыемнай машина бүтээхэ, манай түлөө бодомжолдогшье болохо юм гэжэ hанаха гээшэ буруу. Хэдыдэ, хэзээдэшье машина хүнhөө дээгүүр гараха ёhогүй. Хүн гээшэ машина хэрэглэжэ, ажалаа хүнгэдхэнэ, хүхюутэй, баяртайгаар ажаллаха аргатай болоно бшуу.

Теэд энэ техникые hайнаар ашаглажа, газараа зүбөөр элдүүрилжэ, hайн сортын үрэhэ хүрэнгэ хэрэглэжэ, баян ургаса абахын тула механизаторнууд нилээд олон юумэ мэдэхэ, үнэн сэдьхэлhээ ажаллаха ушартай. Жэшээнь, яахадаа манай кукурузашад жэлhээ жэлдэ тогтууритай баян ургаса абажа шаданагүй гээшэб? Шэнжэлээд үзэхэдэ, кукурузын үрэhэнэй нилээд ехэ хубииень проволочник гэжэ нарин шара хорхой эдидэг байна. Энэ хорхойдо үрэhээ эдюулхэгүйн тула кукурузашад үнэн сэдьхэлээ табижа, үрэhээ хороор hайса хордохо болоно.

Элидхэл сооhоо шагнажа байхада ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, трактор, машинануудаа сэгнэдэггүй, тэрээнээ сагhаа урид гарhаа гаргадаг хүнүүд олон бии байна. Иимэ ябадалые мүнөө үе сагта тэсэжэ болохо гээшэ гү? Үгы даа. Тиимэ зонуудые бригадын суглаа, зүблөөн дээрэ шангаар хэлсэжэ, зүб мүртэнь оруулжа табиха саг ерээ.

Трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, бүхы хүдэлмэреэ имагтал hайн шанартайгаар бүтээхэ гээшэмнай механизатор бүхэнэй арюун уялга мүн. Яахадаа зарим механизатор бүтээсэ багатайгаар ажалланаб? Тэдэнэр газар хахалхадаа, борнойлходоо, таряа хуряахадаа сэб сэхэ загуун гаргажа шаданагүй, гаргаха гэжэ үнэхөөр оролдоногүй. Хотиржо бэтиржэ ябаад татагдаhан загуунда хүдэлхэдөө хэды ехэ газар үлүү ябагданаб, тиигээд забhар үлээгдэдэг, тэндэнь буртаг үбhэн үлэжэ, ургасада тойбо тодхор үзүүлдэг шуу. Жэшээнь, үрмэдэhэнэй нэгэ эшэhээ аяар хахад миллион үрэhэн тарадаг гэжэ тодоруулагданхай.

Олохон механизаторнууд, агрономууд үрэhээ хүсэд нормоор тариха гэжэ оролдоногүй, ехэ алдуу гаргана. Гектар бүриhөө хэды шэнээн ургаса абаха байhанаа уридшалан тоолоходошье болохо бшуу. Дүрбэлжэн метр бүридэ 700—720 залаа гарабал зохисотой гэжэ hанагдадаг. Юрэдөөл үрэhэнэй нормые багадуулжа болохогүй. Үрэhэнэй багадабал лэ энэ тэрэ буртаг үбhэн гарахаяа hанадаг байна бшуу.

Баян ургаса абаха хэрэгтэ полиин нюруую жэгдэлхэ, нягтаруулха гээшэ ехэ удха шанартай. Полиие муугаар, хонхор ёнхороор хахалаад, тэрэнээ жэгдэлэнгүй байбал, үрэhэн нэгэ жэгдэ гүнзэгыдэ таригдадаггүй, мүн ургаса хүряахада гээлтэ ехэ гарадаг ха юм.

Түрүүшүүлhээ жэшээ абажа, бүхы хүдэлмэреэ hайн шанартайгаар лэ бүтээдэг болоёл.

Аммиагтай уhан ашаг ехэтэй

Түнхэнэй "Сибиряк,, колхозой главна инженер А. БОГДАЛОВ:

Манай колхозой механизаторнууд КПСС-эй ой февралиин Пленэ ажалай hайн амтануудаар угтаба. 4 оной январиин газар элдүүрилхэ машинануудаа заирилжа дүүргээ hэ. Тиигээд январиин бүхы 42 тракто хабарай тарилгын ыжэридэ хүсэд бэ болгообди. Мүнөө механизаторнуудай ртаа таряаландаа минеральна жүүлтэнүүдые тарааха түхеэрэлдые бэлдэжэ байнхай. Илан аммиагтай уhа газарта оруул түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болохо

1963 оной хабар 805 гектарта, рынь 950 гектарта аммиагтай оруулатдаа hэн. Манай колхозой дүршэл дээрэhээ харахада уhа хэрэглэхэдэ ороохо таряа ургаса гектарай 3—12 центнеэшэлдэг.

ригша ондо хабартаа 2500 гек- , мүн намартаа эды шэнээн га аммиагтай уhа тарааха хүсэ йбди. Гадна 1500 гектарта рай минеральна үтэгжүүлгэ хэ гдэхэ, минеральна үтэгтэ тарааха тусхай түхеэрэлгэые баhал бэлдэжэ байнабди.

Аммиагтай уhа хадагалха гээшэ айхан. Мүнөө 250 тонно тииүтэгжүүлгэ хадагалха амhартаболонхойбди. Энэмнай үшөөл дана.

Аммиагай уhа газарай хүрьhэндэ оруулха 4 түхеэрэлгэтэйбди. рние «ДТ-54» тракторааар шэрэ бохид. Эдэ үдэрнүүдтэ үшөө 2 түхеэрэлгэ бэлдэгдэхэ.

Манай механизаторнууд нимэ түхеэрэлгээр үдэртөө 40 гектар хүрэтэр газарта аммиагтай уhа тараадаг. Тиихэдэ нормонь 20 га юм. Тиимэ болохолоороо бэлдэгдэхэ бүхы 6 агрегадаар үдэртэ адагынь 120—150 гектар үтэгжүүлэгдэхэ болоно. Хэрбээ бүхы механизаторнууд нёдондо ажаллаа hаа, үдэртэ хоёр дахин газар үтэгжүүлхэ байна.

Түмэр замай дэргэдэ нимэ эюулхэ томо склад барихын хажуугаар ажахынуудта аммиагтай уhа ехээр хадагалха амhартануудые бии болгоол hаа, эдэ агрегадууд hаадгүйгөөр хүдэлгэгдэхэ бшуу. Энэ талаар «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделенинүүд хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Колхозой механизаторнууд трактор, машинануудтаа гамтайгаар хандажа, тэдэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ саг үргэлжэ тэмсэдэг. Тэрэнэй ашаар үнгэрhэн жэл условно трактор бүхэнөөр 525 гектар хахалhан байха юм. «ДТ-54» трактораар 1000 гектарhаа багые хахалhан тракторист байхагүй. Эрхим трактористнууд 2500 гектарта хүргэдэ.. Жэшээнь, тракторист нүхэр Александров халаан бүридэ дунда зэргээр 9,4 гектар зөөлэн хахалалга хэhэн байха юм.

Колхозhоо механизациин училищида эльгээhэн хүнүүд олон ушарта бусажа ерэдэггүй, ондоо хүдэлмэридэ ородог байна. Энээниие болюулха хэрэгтэй гэжэ дурадхаха байнаб.

Үтэгжүүлгэ, уhалалга—баян ургасын үндэhэн

Хориин аймагай Чисаанын совхозой механизатор-кукурузашан Д. И. ГРЕШИЛОВ:

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ гэhэн шухалын шухала хэмжээ ябуулга хараалба. Тиимэhээ бидэнэр механизаторнууд хими хэрэглэхэ шадабаритай болохын тула эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ уялгатайбди.

Үнэхөөрөөшье газараа нягтаар элдүүрилээд, hайса уhалаад, үшөө нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэ хүрьhэндэнь оруулжа, шанаржуулаад байбал, ямаршье ган гасуур жэлдэ бата найдабаритай ороохо таряа, малай тэжээл хуряажа абаха байhамнай лаб байна.

Би өөрөө 4 жэлдэ кукурузашан нэрэтэй хүдэлжэ байнаб. Кукуруза hайнаар ургуулха гэбэл, жэлэй дүрбэн сагта поли дээрээ хүдэлхэ, тиихэдээ элдүүрилгэ, уhалалга, үтэгжүүлгэ гээшые нэгэн доро, тэгшээр хэхэ хэрэгтэй. Тиигээгүй hаа, hайн үрэ дүн түйлахань бэрхэтэй.

Нёдондо 320 гектар кукуруза таряа hэмди. Манай тэндэ уhаар ядалдадаг. Гэбэшье уhаяа саг соонь хэрэглэжэ шаданагүйбди. Үнгэрэгшэ хабар арай шамай гэжэ 100 гектараа уhалаа hэмди. Үшөө зуугаад гектар уhалжа боломоор байгаа. Сагаагаараа хүшэ хүрөөгүйбди. Ган зун болоо, 120 гектартамнай юуншье ургаагүй. 200 гектарhаань 90—90 центнер ногоон эшэ набша силослээ hэмди.

70 гектар полиие урзанда намар паарлаhан, тэрэнээ жэгдэлhэн байнабди. Хабар культиваци хээд, уhалаад, суперфосфат хүрьhэндэнь нэмэжэ оруулаад, тарилга хэhэн бэлэйбди. Удаань ургаадүйдэнь, ургасын бултайгаад байхада борнойлhон, зуруд хоорондын элдүүрилгэ наринаар хэhэн байгаабди. Хюрууhаа hэргылжэ, августын 20-до комбайндажа захалаа hэмди. Эндэhээ гектар бүриhөөнь 180 центнер ургаса абтаа.

Кукуруза тариха агротехникэ зүбөөр бэелүүлээд, уhалаад, үтэгжүүлээд, hайнаар харууhалаад байгаа хада хододоо дороо сэбдэг хүйтэн газартай нютагуудташье кукурузын үндэр баян ногоон эшэ набша абажа лаб болохо байна.

1964 ондо hайн ургаса абахын тула яhала хүдэлмэри хэгдэжэ байhан үетэй. 200 гектар газар намар паарлагдаhан, нюруунь тэгшэлэгдэhэн байна. Ханаабууд хуу заhагданхай. Мүнөө булагуудай эхиндэ тошон халяагдажа, ондоли хүргэгдэжэ байна. 1.800 тонно нэгшэнхэй шэбхэ поли дээрээ зөөнхэйбди. Гадна 25 тонно аммиачна селитрэ, 5 тонно суперфосфат, 40 килограмм микроүтэгжүүлгэ асаржа, амбаартаа хаанхайбди. Тарилгада хэрэгтэй болохо техникэ бэлэн, хуу заhагдачхай. Ерэхэ тарилгада манай звено даб дээрэ иимэрхүү бэлэдхэлтэй байна. Наг шэбхэ үшөө гаргагдаха байха. Зүгөөр обоолhон шэбхэ үгы, тэдэхыень хүлеэхэ баатай болонобди.

Тараанай газар эдлэлгые эрид hайжаруулга, хүдөө ажахын ургамалнуудай бата найдабаритай ургаса абалга механизаторнуудайл хүсэл оролдолгоhоо дулдыдаха байна. Тиимэhээ механизатор бүхэн нэрэдээ хүрэхөөр ажаллая.

Техникын харууhалгада—түрүү арга

„Сельхозтехникэ" нэгэдэлэй Хориин отделениие эрхилэгшэ А. Н. МАТВЕЕВ:

Манай Хориин управлениин ажахынууд хүрэе ажахын элдэб оньhото техникээр улам бүн зэбсэгжэжэ байна. ьшье тэрэ үндэhэн рнеэ үшөөл нарин гаар, зэн ёhоор харууhалжа, бүхы хүсэн нь ашаглажа шаданагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ условно тракторай бүтээсэ зөөлэн хахалалгада оруулхада дунда зэргээр оройдоол 400 гектарhаа дээшээ гараагүй юм. Тиихэдэ «Комсомольский», Исэнгын совхозуудайхи 170—270 гектар болоhон жэшээтэй.

Трактор муугаар ашагладаг гол шалтагааниинь гэхэдэ, илангаяа тэдэ зүүн захын хоёр совхоз трактористнуудаар дуталдана. Мүнөө үедэ эндэ хоёр тракторто нэгэ тракторист хүртэнэ. Тарилга, хуряалгын халуун хаhын үедэ хотоhоо саг зуураар хамhалсахаар ерэhэн механизаторнууд хүдэлдэг. Буса тээhээ саг үргэлжэ хүдэлхөөр эдэ ажахынуудта ерэhэн трактористнуудшье үни тогтодоггүй. Ушарынь тус совхозууд тэдэниие байрын гэрээр хангажа шададаггүй. Энэ дутагдалые зайсуулха гээшэ шухала асуудал болоод байна.

Бусад колхоз, совхозууд механизаторнуудаар хүсэд шахуу хангагданхайшье hаа, трактор болон бусад техникэеэ харууhалха ёhо гурим хазагайруулагдана, оло дахин заhабарида оруулна, мүнгэ зөөри ехээр гаргашална. Гадна тракторна бригадануудые хэтэрмэ томонуудаар эмхидхэнэ. Тэрээнhээ болоо техникын талаар мэргэжэлтэд тракторай хойноhоо хиналта, шалгалта хэжэ үрдинэгүй, бүхы харууhые трактористнуудта найдажархина.

Бүхы механизаторнуудай барандаа техникэ hайнаар шудаланхай гэхын аргагүй ха юм даа.

Ушар иимэhээ техникэ ашаглалгые, техническэ туhаламжа хүргэлгые Омскынхидай онол аргаар эрхилхэ гэhэн оролдолго Хэжэнгын совхозойхид гаргаhан, нёдондо өөhэдынгөө байдал дээрэ түрүүшынхеэ хэрэглэhэн байна. Тэрэ арга нэбтэрүүлhэнэй ашаар хэжэнгынхид техническэ харууhалга hайжаруулhан, мүнгэ зөөри, тулишэ, тоhодолгын зүйлнүүдые ехээр алмажа шадаhан байна.

Мүнөө жэлдэ энэ түрүү онол аргые манай управлениин ажахынууд өөртөө нэбтэрүүлхэ зорилготой.

Гадна манай отделени техническэ талаар хангалгые комплексноор эрхилдэг аргые хэрэглэнэ. Нигэжэ нёдондо өөhэдынгөө харюусалгада Анаагай совхозой бүхы техникые, мастерскойень тусхай хэлсээнэй ёhоор даажа абаа hэн. Тиихэдэ техникэ ашаглалгын тоо бүридхэл гээшэ оройдоо үгы байгаа. Эдэ мэтын бусадшье дутагдалнууд зайсуулагдаа, тусхай гурим байгуулагдаа. Тэрэнэй аша үрөөр условно трактор бүхэнэй бүтээсэ нёдондо 43 гектараар нэмэhэн, заhабарида 200 мянган түхэриг мүнгэн багаар гаргашалагдаhан зэргэтэй.

Иимэ аргаар техническэ хангалга эрхилбэл болохотой байна гэжэ hанагдана.

Таряашадай хани нүхэр

Ростовско область хадаа Россин Федерацинн таряа ургуулдаг баян нютагуудай нэгэн болоно. Доной колхозууд болон совхозууд 6 миллион шахуу гектар таряанай газартай юм. Орооһото ургамалнуудай тарилга бүхы таряалангайнь гурбанай хоёр хубиие эзэлнэ. Манай эндэхи эрхэ байдалда тааран, ехэ ургаса үгэдэг намарай шэниисэ 2,6 миллион гектарта таригдана. Орооһо абахаар, силослэгдэхээр таригдаһан кукуруза, орооһото-бобово ургамалнууд, наран сэсэг таригдадаг юм.

Мүнөө жэлдэ бидэ 200 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абахаар хараалнабди. Энэмнай нёдондонойхиһоо дүрбэ дахин ехэ болоно. Ямар районһо нэн түрүүлэн эдэ үтэгжүүлгэнүүдые ябуулаа һаамнай һайнаар харюулжа шадаха байһые мэргэжэлтэд тодорхойлоо.

Дондо 150 мянга гаран гектар уһалагдадаг газар бии. Иимэ газарта ажахынууд гектар бүхэндэ 8—10 центнер хүртэхөөр химическэ үтэгжүүлгэ абаха байна. Энээнэй ашаар 17 миллион пүүд орооһо таряа үлүү ехээр абтажа шадагдаха зэргэтэй. Бусад үтэгжүүлгэнүүд гектар бүхэнһөө 6—8 центнер нэмээжэ абамаар шииг нойтоор элбэг, һайнаар газараа элдүүрилдэг районуудта үгтэхэ юм.

1964 ондо СССР-эй химическэ промышленность хүдөө ажахыда 22 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ үгэхэнь. Тэдэ үтэгжүүлгэнүүд ургаса нэмээжэ боломоор лэ районуудта ябуулагдаха байна.

Тиимэ районуудай нэгэн хадаа Хойто Кавказдахи Ростовско область мүн болоно. Химическэ үтэгжүүлгэ өөһэдынгөө полидо хэрэглэхын тула Доной таряашадай хэр зэргээр бэлдэжэ байһан тухай Ростовско областиин хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ управлениин начальник ГРИГОРИЙ РОМАНЕНКО АПН-эй корреспондентын асуухада иигэжэ хөөрэбэ.

Ургамалнуудые поли бүхэндэ зүбөөр хубаарилха, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ зорилготойгоор колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд агрохимическэ картануудые зохёон табижа байна. Энэ хүдэлмэридэ хүдөө нютагуудтахи химическэ 20 лаборатори хам оролсонхой. Гадна гүрэнэй болон кооперативна ажахынуудта мүн лэ агрохимическэ кабинедүүд байгуулагдана. Иимэ кабинет бүхэндэ юумэ хатаадаг шкафууд, газарай хүрьһэнэй дээжэ абаха хэрэгсэлнүүд болон тэрэшэлэн ургамалнуудай ургажа байха үедэнь тэдэндэ тэжээлэй ямар зүйлнүүд шухала болодогые элирхэйлдэг Магницкин полевой лабораторитой байха юм.

Областиингоо түбтэ агрохимическэ томо лаборатори бии болгохо һанаатайбди. Тэдэ лаборатори хадаа хүдөөдэхи лабораторинууд болон агрохимическэ кабинедүүдэй хүдэлмэрине научно-методическа талаар хүтэлбэрилхэ зэргэтэй. Бүлэг агрохимигүүд, нэгэ хэдэн нүүдэл лабораторинууд колхоз, совхозуудта хими нэбтэрүүлхэ бүхы асуудалаар туһаламжа түргэн шууд хүргэжэ байхаар хараалагданхай.

Агрохимическэ һуралсалда ехэ анхарал хандуулагдажа байна. Мүнөө үедэ хүдөө тосхонуудаар 2 мянга гаран түлөөһэгүй һургуулинууд хүдэлжэ байна. Тэндэ минеральна үтэгжүүлгын шанар болон бүридэлые, хүрьһэндэ тэдэниие хайшан гэжэ оруулха гуримые таряашад шудална. Эдэ һургуулинууд 40 часай һуралсалай программатай. Агрономуудай болон хүдөөгэй бусад мэргэжэлтэдэй химическэ талаар мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ һуралсал тэрэшэлэн эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр семинарта ябажа, эрдэмтэдэй лекцинүүдые шагнана. Ростовто агрохимическэ һуралсалай совет байгуулагданхай. Тэрэ совет һуралсалай программа зохёон табиха, лекцинүүд, плакадууд болон харуулан ойлгуулха һуралсалай зүйлнүүдые хэблэн гаргаха уялгатай юм. Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй полинуудаа үтэгжүүлхэ мэргэжэл шадабари шудалхадань туһалха байна бшуу.

1964 ондо Ростовско областиин колхозууд болон совхозууд 400 миллионһоо доошо бэшэ пүүд орооһо таряа хуряажа абаха, 200 миллион пүүдынь гүрэндөө худалдаха гэжэ хараалаад байна. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ гэһэн таряашадай тэмсэлдэ хими ёһотойл хани нүхэрынь болохо байһаниинь дамжаггүй.

(АПН).

Үни удаан хугасаанда ашаглагдаха булад зам газар дооро нюугдана. Энэ замаар бай... газай түргэн урасхал бурьялха. Яхадай предприятиинуудта, хото, хүдөө нютагуудаар газай хон галай дүлэн соробхилхонь холо бэшэ болонхой. Промышленный тосхон — Якутск — ...пьевск хоорондо 381 километрэй зайда газопровод байгуулагдажа байна. Барилгашад мүнөө арбаад километрэй зайда газ дамжуулгын сорго табяад байна. Зураг дээрэ: Яхадай гозопро... барилга дээрэ.

ТАСС-ай фотохрон...

Хэжэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралда

Сабшалангаа хэрэглэнэгүй

Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудай хэмжээе улам дээшэлүүлгэ үбһэ тэжээлһээ ехээр дулдыдаха байна. Ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл абаха арга боломжошье манай эндэ ехэ гээшэ. Сабшалангаа һайса наг шэбхээр үтэгжүүлээд, уһалаад байбал, байгаалиин уларилай ямаршье буруулган жэлдэ үбһэн абтахал байха.

Гэбэшье олохон колхоз, совхозууд һүүлэй үедэ сабшалан тухайгаа ёһоор һанаагаа табихаяа болишоо. Жэшээлэбэл, манай Хэжэнгын совхозой 3-дахи отделенидэ энэ талаар юушье хэгдэнэгүй.

Харин манай нютагаархин сабшалан гээшэеэ мартажархинхай. Үбһэ хуряалгын эхилхэдэ тэндээ гаража, ургаа болоһон ногооень хирбээд лэ орхидог шуу. Наг шэбхэ гаргажа, сабшалан дээгүүрээ тарааха, уһалха, ханааб, хаалтаяа заһаха гэхэ мэтын хүдэлмэри эндэ огто хэгдэнэгүй.

Манай отделениин ехэнхи сабшалан Худан голой хоёр бээр нэмжыдэг гээшэ. Тиимэһээ Худан голой һаба хаажа, ханааб татажа, уһыень сабшалан дээгүүрээ халяан, ходо уңдалуулжа байха гэжэ жэлһээ жэлдэ хөөрэлдэдэг, энээнэй тулада мүнгэ өөрищье гаргашалһан байха юм. Теэд тэрэ хөөрэлдэһэнөө хүсэндэнь хүргэжэ шададаггүйнь ехэл гэмшэлтэй. Зарим тэды хэжэ байһан юумэн орхигдошонхой.

Иимэ капитальна юумэ бүтээжэ шадахагүй байгаа һаа, үбэлэй сагта тусхай хүнүүдые таһалжа «Худан дээрэ ехээр тошон халяажа, мүльһэ зузаанаар хүргэхэдэ яахаб. Хэрбээ мүльһэ ехээр хүргэбэл, хабартаа Худан дээрэ хахаан тогтоожо, сабшалан дээгүүрээ уһа ехээр халяаха аргатай байна бшуу.

Хэжэнгын совхоз хүсэ шадалаар яһала ехэ ха юм даа. Худан дээрэ бүхэшэг лэ хаалта барижархиха арга боломжо бии. Тиигэбэл нилээд ехэ сабшалан, таряалан уһалжа, мүнөө гектар бүриһөөнь 3—4 бухал абажа байдаг хүдөө газарһаа 40—50 бухал үбһэ абахал байха һэн.

Энэ асуудал тушаа Хэжэнгын совхозой дирекци, партийна комитет анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ц. Токтохоев.

ТЕАТР

„СОЁЛМАА, БАТАШУЛУУН“

— Трагедитэй болошобо гээшэ гүбди? Юрэдөө буряад зон гээшэмнай харшалдаха, зурилдэхэ класс ангитайшье байһан, хатуу сагай тудалдажа ерэхэдэ, дайсан харатаяа эрын зоригоор, эритын үзүүрээр угтадаг байһан юм. Гэхэтэй хамта, юундэ энэ болотор манай драматургнууд трагедиин түхэлэй зохёол бэшэхээ үндэһэ баримта оложо ядаһан юм хаб? Али буряад зоной түүхэдэ трагедиин гараха ямаршье тиимэ үндэһэ баримта үгы юм ха гү?—гэһэн асуудал «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зүжэгые хараһан хүндэ гаража болохо.

Үгы даа, буряад зоной түүхэдэшье, ажабайдалданьшье трагедиин олон үндэһэн баримта бии байһан. Трагедиин болоһон ушаралнууд гушаа Баргажан — Агадашье, Хүдэри — Хударадашье үбгэд хүгшэдэй хөөрэлдэдэгые уншагша бүхэн мэдэнэ бшуу!

Инаг дуран гээшэ ехэ абьяас хүсэтэй, хагни гэрлэмсээрээ гурба һара болоод һаладаг мүнөөнэй зарим залуушуулай ябадал өөдэгүйхэн лэ хэрэг болоно гэжэ Ш-Н. Гениновэй, мүн режиссёр-постановщик Б. Г. Аюшинай гаргаһан гол бодол болоно. Мүн эгээ энэмнай «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ хуудаһан дээрэ бэшэгдэһэн пьесын, сценэ дээрэ табигдаһан зүжэгэй нэбтэрүүлхы гол бодолынь болоно. Иимэ гол бодолнуудые бусад арадай трагединүүд гаргана. Тиин «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зохёолые трагеди бэшэ, харин «легендэ» гэхэ ябадал «хүнэй хэлэһээр хэлээшэ» гэдэг болоно...

— За, «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зохёол трагеди болоо гээшэ гү? — гэжэ сэхэ асуухат.

— «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зохёол гол түлэб трагеди болоһон байна. Тиин ёһотой трагеди жанрай түхэл шэнжэнүүд энэ зохёолдо гүйсэд гараадүй байһан дээрэһээнь «легендэ» гэжэ нэрэ зүүмсээрээ, трагедиин түхэл шанар гүйсэдхэхэ зүйлнүүдыень хурсадхаха заһалта ехээр хэгдээгүй гэхээр. Ангиин тэмсэлэй, элдэб социальна түхэлэй харшалдаа зурилдөөнүүд энэ зохёолдо ямар үйлэ хэрэгээр бүреэһэлэгдэн гаранаб гэхэдэ, энэ хизаарай түгэс эзэн Эрхэтэ тайжа ба энгэй ангууша, үншэн хүбүүн Баташулуун хоёрой хоорондохи харилсаагаар, тэмсэлээр шалтагаалан, бүреэһэлэгдэн гарана. Эндэ аха бүхы үйлэ хэрэгүүд экономическа шалтагаанаар үндэһэлэгдэнгүй, мишл баалалтын хүсөөр гүйсэдхэгдэнэ, бүтэнэ. Тиимэһээ бараглан феодал ёһоной үе саг байһыень зураглан харуулагдана. Гэбэшье эндэ дарлагша баяшуул ангиие зураглаха бүхы зүйлнүүд элбэгээр гараһан аад, мүн тэрэл үеын энгэй арад зоной, дарлагдагша ангиие зураглаха зүйлнүүд дан үсөөн гэхээр: арад зон эндэ имагтал Баташулуун, Соёлмаа, Дари хүгшэн ба Саран-Гэрэл — эдээхэнэй нюурхануудаар лэ гарана бшуу. Урдань манай буряад нютагаар залуушуулай «урдахинень заажа үгэхэ үльгэршэ үбгэд, хойтохинень хэлэжэ үгэхэ дууша хүгшэд» байһан юм бэлэй. Тэдэнь хаанаб?

Гэбэшье байһан юумысень байһан соонь хэлэхэдэ, «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зохёолоороо нүхэр Ш-Н. Генинов буряад драматургиин түүхэдэ трагедиин эхи һабагша татаба. Тиигээд аха юумэн, тиниһээ тинтэрээ уран зохёол, резинэ галошо шэнги «пасс!» гэтэр халиблуулаад, бэлэн гарашадаг бэшэ тула, тус зохёолдо «түрүүшын гэжэ гү, али түргэнэй түүхэйн» зүйлнүүд, мүн түүхэшэдэй тодорхойлһон түүхын баримтата зарим зүйлнүүдээр оносолдон абасалдаагүй нэгэ хэды юумэнүүд бии байна. Юуб гэхэдэ, социалис реализмын зохёол байһан тула, энэ пьесэ соо түүхын баримта зүйлнүүдтэй ниилэлдэн абасалдаһан үйлэ хэрэгүүдые зураглан харуулха, тэдэнэй удха шанарые задалан, тодорхойгоор элишэлхэ гэһэн харюусалгата уялгые һанаха ёһотой. Иимэ ёһоор, «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ пьесэ соо түүхэтэ байдал хазагайраа бэшэ, харин зарим зүйлнүүдынь заа дутуу гараһан байна гэмээр.

Энэ зохёол хоёрдохи түрэлтэй. Тэрэнь Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табигдаа. Нэн түрүүн БурАССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Б. Г. Аюшинай хэһэн ажалые, эдэбхиие, хиналга хаһалгые онсолон тэмдэглэнэбди. Б. Аюшин буряадай түрүүшын трагедиин «ёһотой найжа» боложо, сценэ дээрэ табяа юм. Энэнь һонирхолтойшье, удха бодолооршье, үгэ хүүрээршье баян, үзэмжыншье талаар болохотой зүжэг болоо.

Илангаяа онсолон тэмдэглэхэ һайн талын зүйлнүүд гэхэдэ, тус зүжэгтэ харуулагдаһан тэрэ үеын зонууд тон тодоор илгаран гараһан шоурнуудтай, таарама абари зантайнууд. Эдэ бүгэдэ манай бэлигтэ артистнуудай, бэрхээр найжалан табигша режиссёрой, мүн өөрөө артист байһан, һаянай драматург авторай хамтын хүсэ шадабариһаа болоно.

Абаад харахада, Эрхэтэ тайжа (артист С. Рабсалов), өөрынгөө абари зангые тон түрүүшынгээ монологто элеэр гаргана: «Зүб даа! Минии һанаае хэн таахаб? Хэншье таахагүй! Булаг шэнги бурьялжа гарахадань мэдүүжэ, һанаһан һанаагаа захадань хүргэхэл байхаб... Эрын ехэ эрэ—Эрхэтэ-хан-тайжа бэшэ гүб?!

...Хүбүүгээ иигэжэл гэрлүүлхэб! Хэрбээ баян хүнэй басага абажа үгөө һаа, газар уһанһаа, һан зөөриһөө хубаалдаха болохоб!

Үгы даа, тиигэнхаар амидыгаар мяхаяа отолуулуужам!..» — гэһээр Эрхэтэ-хан-тайжа нэгэдэхи үзэгдэлые эхилнэ. Нээрээшье тэрээнэй бүхы абари зангынь үүдхэһэн хэрэг ябуулгынь «бурьялан гарахада» элирнэ. Өөрынгөө үйлэдэһэн хэрэг ябуулгаараа Эрхэтэ-хан-тайжа гээшэ барга хуушан сагай буряад орондохи феодал хүн. Энэ хүнэй хэрэг ябуулгануудай гол бодолгонь—алта мүнгэ, адууһа мал олоор суглуулха, хан-тайжа һууриһа бэхижүүлхэ гэһэн оролдолго болоно. Тиимэһээ Эрхэтэ-хан-тайжа хатуу хатуу, хэрзэгы шэрүүн абари зантай, заримдаа мэхэтэй, нялуун үгэтэй аашатай байхань тон таарамжатай. Энэ ролиие артист С. Рабсалов тон бэрхэ шадабаритайгаар наадана. Гадна Эрхэтэ тайжа мүн политическэшье талаа харалсаха ухаатай, бодолтой, тиин юумэшье саагуур орёолгон бодохо толгойтой, юрэдөө феодал үеын харатай гүрэтэнэй нэгэн болоно. Тиимэһээ тэрэ Хархандай (БурАССР-эй арадай артистка Ю. Шангина) һамганайнгаа дахуул хүбүүе үгытэй хүнэй басагые бэридээ багтаажа, баалалтаар асарна. Энэ бэрие асаралгань Эрхэтэ тайжада хоёр талаараа барииштай юм: нэгэдэхи барииштань — зөөриһөө хубаалдахагүй гэһэн бодол болоно, хоёрдохинь — баян хүн аад, үгытэй хүнэй үриие бэридээ багтаажа, жиирэй зоной дунда нэрэдэ гараха гэһэн политическэ бодолго болоно. Хойто эсэгэтэ дахуул хүбүүн Сайн-хүү (артист В. Цыденов) түхэл бараагаараа барга сагай буряад нютагаархи мүниин мунсануудай нэгэн болоно. Иимэ хүйхэрнүүд тушаа урдань «тарган мориной ташаа дээгүүр, табагтай мяханай уурал дээгүүр наляашад нарьяашад» гэжэ шоо үзэн хэлэдэг байгаа. Харин баалалтаар хардуулжа гүрдүүлжэ ерэһэн бэримнай (артистка С. Уладаева) ёһотой урда сагай бэри боложо шаданхай. Дурагүй газартаа харын хүсөөр асарагдаһан байбашье, дуратай хүнһөө хэдышье хардуулан хахасабашье, тэрэ урда сагай буряад эхэнэрэй зан абариие харида ерэһэн бэри хүнэй заншалаар бүрин түсэг гаргана. Гадна хэдышье баян айлда үгытэй хүнэй басаган бэри болон буужа, аха хүндэ нүхэр боложо һууxадань, дүү хүн гээшэ өөдэрхэхэ эрхэгүй байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Тиимэһээ Уран-Гуа хүүхэнэй (артистка В. Амханова) абгайнгаа урдаһаа өөдэрхэжэ дуугардагынь үлүү гэхээр. Тиин Уран-Гуа хүүхэнэй образые хоёр артистканар ээжэлжэ наадана: В. Амханова ба Ц. Гончикова. Эрхэдээ дашуурһан энэ хөөхэйе хэнинь шадамар бэрхээр нааданаб гэхэдэ, артистка В. Амхановань хүнэй үнэншэмөөр наадана, харин Ц. Гончикова энэ ролиие үлүүсэ наадана.

Барга сагай эхэнэрнүүдэй образ зураглан гаргаха ябадалда, тиниһээ тинтэрээ харида ерэһэн бэриин дүрэ түһөөлүүлхэ гээшэдэ «сээр» гээшэнь ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, «сээргүй бэри байхагүй, сэхэ ябадалтай ноён байхагүй» гэжэ урданай зон хэлсэдэг. — Урданай бэриин сээр гээшэ урдаа ортохогүй олон байһан юм» гэжэ мүнөөшье зарим нютагай хүгшэд хэлсэдэг. Харин Соёлмаа Эрхэтэ-хан-тайжын бэри болоод байхадаа, хадам эсэгынгээ урдуур гарахаяа нарилна, тиин иимэ сценэхэн тон элеэр сээр гээшые тодорхойлон харуулна: «Эрхэтэ... (Бодоод ябаха зуураа) Сайн-хүү хаанаб, намда орохо гэл даа!

Соёлмаа: Гэртээ үгы байна.

Эрхэтэ: Хэн гэртээ үгыб?

Соёлмаа: Өөрөө.

Эрхэтэ: Хэн өөрөө?

Соёлмаа: Манайхи.

Эрхэтэ: Базархайн хүбүүн хэн гэжэ нэрэтэй бэлэй?

Соёлмаа: Минии нүхэрэй нэрэтэ.

Эрхэтэ: һа-һа! Аа! Тиихэдээ өөрөө үгы гэжэ гү?.. Хаана ошооб?»

Соёлмаа: Мэдэнэгүйб, гараал һэн даа...»

Иигэхэдээ хадам эсэгэ бэриингээ нарин һургаалые, һүбэлгэн һонорые үзэжэ байна гээшэ. Тиин эдэ бүгэдэ барга сагай ёһо заншалые харуулһан зүйлнүүд байхаһаа гадна, тэрэ үеын зоной түхэл янзые, бэриин шэнжые үзүүлхэ ябадалда ехэ туһатай байна.

Энэ зүжэгтэ гараһан бүхы эхэнэрнүүдэй образууд бүгэдэ һайнаар зураглагдан харуулагданхай. Эхэнэрнүүдэй роль наадаһан РСФСР-эй арадай артистка Н. Гендунова — Дари хүгшэн, БурАССР-эй габьяата артистка Д. Чимитова — Саран-Гэрэл, БурАССР-эй габьяата артистка С. Халтагарова — Удаганжы болон бусад өөһэдынгөө бэлигтэ шадабариие гаргажа, авторай зохёолые «амиды байдалай үзэгдэл» болгон тус тустаа шадаа гэжэ онсолон тэмдэглэнэбди. Илангаяа БурАССР-эй габьяата артистка С. Халтагаровагай наадаһан Удаганжын роль үнэн байдалайшье талаар, политическэ удха бодолойшье талаар ехэ тааруугаар, зохидоор, хэм хэмжээһээнь үлүү дутуу болонгүйгөөр гаргагдаһан байна. Удаганжын онгодон дэбхэрээд, хэсээ сохижо, дуудалгаяа эхилхэдэнь, бөө удаган гээшэмнай нэгэ ёһодоо хүнэй мунхаг сэдьхэлые һамааруулха гэһэн артистнар лэ байһан юм ха даа гэжэ бодол хүнэй толгойдо түрэжэ болонтой.

«Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ трагедиин гол үндэһэниинь гаршагтаа нэрлэгдэгшэ хоёрой инаг дуранай харилсаан дээрэ тогтонхой юм. Буряад арадай бүхы һайн һайхан зан абаринууд, ёһо заншалнууд эдэ хоёрой образ дээрэ үнэтэ оюу номин мэтээр шэгэдхээтэй. Урда сагай эхэнэр хүндэ эгээ гоё һайнаар һанагдаха сагынь «басаган» байха үе сагынь бэлэй. Теэд эхэ эсэгын хүсэл, нютагай аха захын үгэ гээд лэ, басагыешье бүхэд баряад лэ баяншаг хадамда үгэжэрхидэг бэлэй. Энэнь элдэб трагическа хойшолонтой ушаралнуудые гаргадаг һэн. Тиимэ нэгэ үйлэтэ ябадал дээрэ Соёлмаа Баташулуун хоёрой трагединь үндэһэлэнхэй.

Соёлмаа — С. Уладаева үгытэй хүнэй хүдөө нютагай нэгэл юрын басаган. Тэрэ оёхо хэхэдээшье, наадаха зугаалхадаашье, аяг аашааршье тон лэ хүдөөгэй ёһото буряад басаган боложо шаданхай. Артистка С. Уладаевагай хонгёо шэнгэхэн хоолой, даруу номгон зөөлэн зан абаринь, аяглажа наадахань тон лэ үнэншэмөөр хүдөөгэй басаганай образ гаргана. Тэрэ басаган байхадаа нютагайнгаа нэгэ үншэн ангууша хүбүүнтэй нүхэсэжэ, тэрээндэ үгэеэ үгэжэ, нүхэсөө юм байна. Харин Баташулуун, үгытэй ангууша хүбүүн, артист Ц-Д. Пурбуевай наадаһаар, ёһотой хүдөөгэй хүбүүдэй үзэмжэ һайхан образ боложо шаданхай. Харин авторай гэмээр, хүдөө хүбүүдэй хурса хорон хошонгуушань, баяд ноёд тушаа, тэдэнэй эрхэ дангина сулсаанайнууд тушаа хорон холтоһон шог бөөлгэ хэдэггүйнь ямар ааб гэжэ һанахаар байна, тиин Соёлмаа Баташулуун хоёрой инаг дуранай һайн һайханиие харуулһан үзэгдэлнүүд багадашоо гү, али Соёлмаагай бэри байха сагынь, тэрээнэй харида ерээд, хашуулһан хардуулһа... нын үзэгдэлнүүд олодошоо... жэ бодохоор. Теэд эдэ бү... ямар нэгэн рецепт үгэхэ з... һэн хойноо, трагедиин һуда... ямар нэгэн газартаа «та... һан» шэнги байхадань, ни... һанамжануудаар элишэлхэ... оролдонобди. Гэбэшье «түр... жолоо таһархайшье ааг, ... түүхэйнһье ааг», трагеди б... ной гэршэнь гурбадахи акт ... үзэгдэлнүүд, тиниһээ тинтэр... ташулуунай һүүлшын үг... «Дүтэ бү орогты! ...Эжэлһээ ... һан ангир шубуун шэнги ... дэн, тойрон ганганажа ябах... Үгы!..» гээшэнь ёһотой ... хүнэй үйлын үндэһэн б... Иигэжэ эдир залуу Соёлма... ташулуун хоёр эгүүридэ ... хуби заяанай жаргалые тэр... сагай, ёһо заншалай эрхэ ... һээ эдлэн амсажа шадангүй... бараанууд бэлэй.

Энэ зүжэгтэ хүгжэм дуу ... һаниинь ехэ һайшаалтай юм... уянгата хүгжэмын хүнэй ... лые хоёр залуугай хүүр д... ерээдүйн һайн һайхан сагта ... лан асарһан наигин алтан ... болоно. Тиигээдшье манай ... тургнууд зохёолоо бэшэхэдэ... ряад театрай үг үндэһэ таб... шадай нэгэн М. Шамбуе... «Хүгжэмтэ драмада буряад ... зон ехэ дуратай» гэжэ хэлэ... һанаандаа хэхэ ёһотой. А... буряад арад зон хүгжэм ... ехэ дуратай. Тиигээд хү... драмануудай үгы байдаг, та... зүжэгүүдээ хүгжэм дуугаар ... хэнгүй орхидогнай гайхамаа...

«Соёлмаа, Баташулуун» зүжэгтэ, Буряад театрта ба... нэй сценэ дээрэ түрүүшынхи... хуу хүнгэн мүрэй шэмэг ... то хэгдэбэ. Энэнь хүдөө ... манай буряад драмын артис... та түбэгшьегүй, амар юм. ... һээ хүнгэн мүрэй шэмэг го... декорацине саашадань зүб м... хүгжөөхэ, хэрэглэхэ гэжэ на... дол байна.

Эсэстэнь хэлэхэдэ, хэды ... дунда зүйлнүүд байбашье, «... маа, Баташулуун» гэжэ зүж... ряадай түрүүшын трагеди... һөөе бүтэн захата болгон г...

Бал-Доржо Бадар...

БКНИИ-гэй хүдэлмэрилэ...

РЕДАКЦИҺАА: **Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряа... мын театрта һаянай табигдажа байгаа Ш-Н. Гениновэй ... һон «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зүжэг тухай нүхэр ... раевай статья толилходоо, эндэ табигдаһан асуудалнууд ... олон ондоо һанамжанууд бии байһые редакци тэмд... Тиигээд авторай хэлэһэниие редакци бүхыдэнь дэмжээг... һаа, уншагшадай, зүжэг харагшадай эдэ асуудалнууда... рэлдөө һаань зүйтэй гэжэ тоолоно.**

Шатар, дойбод

Командаараа республикын түрүү һуури эзэлэлгын хүдөөгэй шатаршадай мүрысөөн дүүрэбэ. Ильин, Олзоев, Давыдова гэгшэдһээ бүридэһэн Улаан-Үдын хүдөөгэй районой команда 12-һоо юһэ хахад очко абажа, түрүүлһэн байна. Хоёрдохи һуурида Хориин команда, гурбадахида Түнхэнэй, дүрбэдэхидэ Зэдын команда гаража, хүсэд команда бүридхэжэ шадаагүй кабанскынхид табадахи һуурида гараа. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадагшадһаа Ильин эрхимлэжэ, Хориин Пурбо Гармаев хоёрдохидо, Зэдын Николай Гармаев гурбадахи һуурида гараа. Хоёрдохи хюлгэ дээрэ наадагшадһаа нэгэдэхи разрядай үнинэй шатаршан Николай Алексеевич Олзоев дүрбэһөө дүрбэн очко абажа, түрүүлбэ. Хоёрдохи һуурида Түнхэнэй Шабаков гараа. 3—4-дэхи һууринуудые Найданов, Дагбаев гэгшэд хубаалдаба.

Эхэнэр шатаршадай дунда Хориин Дулма Ванчикова эрхимлээ. Тиихэдэ нэгэдэхи турта шүүгдэһэншье һаа, Нэлли Давыдова саашадаа һайнаар наадажа, мүнөө эрхимлэһэн бэрхэ шатарша Ванчиковае шүүгээд, хоёрдохи һуурида гараба. Баһа түрүүн наадаһан шатаршатаяа хоёрдохёо наадахадаа арбаад гаран минута соо арба нэгэн ябадал хэжэ мадлаад, эгээн богони парти харуулаа. Гурбадахи һуурида Зэдын Убугунова, дүрбэдэхидэ Түнхэнэй Дондокова гараба.

Эрэшүүлэй дойбод наадалгада

хабаадаһан Түнхэнэй Хогоев, Улаан-Үдын хүдөөгэй районой Олзоев, Хориин Гармаев, Зэдын Найданов гэгшэд хоорондоо мүрысэхэдөө аб адли нэгэ хахад очконуудые абаад тэнсэшоо. Командна һууринууд ганса хан эхэнэр дойбодтоной наадалгаар тодорхойлогдобо. Зэдын дойбодто басаган Убугунова нэгэшье хүндэ шүүгдэнгүй түрүүлжэ, Хориин Ванчикова хоёрдохи, Түнхэнэй Хамкалова гурбадахи һуурида гараһан байна. Иимэһээ дойбодоор Зэдын команда эрхимлэжэ, хоёрдохи һуурида Хориин команда, гурбадахида Түнхэнэй команда гараһан болоно.

Турнирай эгээн һонин парти гэхэдэ, шатар наадахадаа бодо дутуутай болоод шүүгдэхээр ябатараа үшөө нэгэ бодоёо зорюута эдюулжэ, шадамар бэрхээр аюулһаа мултараад, гоёор шүүһэн Түнхэнэй юһэ наһатай һурагша Даша Дондоковагай парти болоно.

Түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн команданууд, тэрэшэлэн түрүүшын гурбан хюлгэ дээрэ эрхимлэһэн эрэгтэй, эмэгтэй шатаршад, дойбодшод тус тустаа «Урожай» бүлгэмэй диплом болон грамотануудаар шагнагдаба.

Б. Цыденов,
мүрысөөнэй судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ эрхимлэжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн шатаршад (зүүн гарһаа) Дулма Ванчикова, Владимир Ильин гэгшэд харуулагдана.

Л. Хайдуровай фото.

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО — ХИЛЫН САДАНАҺАА

Найдамаар дүнгүүд

АЛЖИР, февралиин 8. (ТАСС). Хүдөө ажахын талаар өөрын захиргаантай комитедүүдэй ажал ябуулгын дүнгүүд тухай Алжирай президент Ахмед Бен Белла үсэгэлдэр радио болон телевиденеэр хэлээ. Үйлэдбэрэе хүтэлбэрилхыень ажалшадта найдажа үгэһэн манай парти, правительствын ябуулдаг политикын зүб байһан тухай эдэ дүнгүүд үшөө дахин баталан харуулна гэжэ тэрэ хэлээ. Манай туйлаһан амжалтанууд социализмда эсэргүү хүсэнүүдэй худал хуурмаг мэдүүлгэнүүдые буруушааһан эли тодо баримтанууд боложо үгэнэ.

Экономикоёо һэргээн хүгжөөхэ, социалис секторые манай ажахын гол сектор болгохо гээшэ манай гол зорилго болоно гээд, президент онсолон тэмдэглэнэ. Энэнь социализм амжалтатайгаар байгуулхада тон ехэ удха шанартай юм. Манай экономикын туйлаһан амжалтанууд хүн бүхэндэ—хэһэнэйнь зэргээр гэһэн социалис ёһо гурим һаяын сагта бэелүүлхэ арга олгоно. Энэ ёһо гурим мүрысөө дэлгэрүүлхэ, эдэбхи үүсхэл дэбжээхэ арга нүхэсэл боложо үгэхэ гэжэ Бен Белла хэлээ.

Америкын загаһашан Кубын талада оробо

ГАВАНА, февралиин 8. (ТАСС). «Морган Си Фуд Оф Савана» гэжэ Америкын компаниин хорин табан тонно уһанай багтаасатай загаһа баридаг судные Америкын загаһашан Деннис Керби Гаванын портдо асараа гэжэ эндэ болоһон харин болон Кубын журналистнуудай пресс-конференци дээрэ Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин гэшүүн Сесар Эскаланте мэдээсээ.

25 наһатай Деннис Керби журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, загаһа баридаг Кубын суднануудые Америкын засагаархинай булимтаран абаһандань харюу болгон Кубада ерэбэб гэжэ тэмдэглэбэ. Холбоото Штадуудай Кубада хохидол ушаруулһанайнь түлөө Фидель Кастрода энэ судные дамжуулжа үгэхэ гэжэ шиидээб.

Революционно Кубада ажаһуу-ха, хүдэлхэ, Кубын эрхэтэн болохо хүсэлтэй байһанаа Кубын засагта дуулгааб гэжэ Америкын загаһашан хэлээ.

Куба тэрэнэй гуйлтые хангахаар бэлэн байна гэжэ пресс-конференци дээрэ байлсаһан Кубын премьер-министр Фидель Кастро хэлээ. Энэ судныень эзэдтэнь бусаахаар бэлэн байнабди гэжэ премьер-министр нэмэжэ хэлэбэ.

Кубын мүнөө үеын хэмжээ ябуулганууд Гуантанамадахи уһан сэрэгэй баазые бусааха тэмсэлтэй, Панамадахи байдалтай ямаршье холбоогүй юм гэжэ Фидель Кастро журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Куба мүнөө үедэ өөһэдынгөө загаһашадые сүлөөлхэ гэжэ оролдожо байна. Гуантанамадахи уһан сэрэгэй бааза тухай асуудал Куба США хоёрой хоорондохи харилсаануудай бусад асуудалнуудтай хамта шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ.

Урда Вьетнамай „шэнэ“ правительство

ЛОНДОН, февралиин 8. (ТАСС). Урда Вьетнамай шэнэ диктатор генерал Нгуен Кхань мүнөөдэр соносхогдоһон правительствада премьер-министрэй тушаал эзэлээ гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

Үнгэрһэн неделидэ болоһон урбалтын эсэстэ засагһаа зайсуулагдаһан сэрэгэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ байһан генерал Зыонг Ван Минь гүрэнэй толгойлогшоор томилогдоо. Генерал Нгуен Кхань тус урбалтые толгойлһон байгаа.

Агууехэ Марксы... дурасхаалда

ЛОНДОН февралиин ... (ТАСС). Дэлхэйн түрүүшын... нар космонавт В. Никол... Терешкова Лондоной Хайге... кладбища ерэжэ, Карл Мар... хадагалагдаһан газарые ха... В. Николаева-Терешкова, С... һээ Великобританида байдаг... шэн сайд А. А. Солдатов д... пролетариадай агууехэ б... вождь Карл Марксын ... расхаалда табиһан хү... лаврово венок табиба. «Н... коммунизмын үндэһэ һуури... бигша агууехэ Карл Маркс... вет космонавтнуудһаа. В. Н... колаева-Терешкова. Феврали... Лондон» гэжэ бэшээтэй.

Редакто...
Ц. О. ОЧИР...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. ре... гора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 2... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсе... ров и писем — 25 — 41, 38-30, информации — 32-74 и пе... дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при С... Министров Бурятской АССР.

Н00035. Зак. № 1...